

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie

KOMUNITNÍ ŽIVOT NA HLUČÍNSKU
COMMUNITY LIFE IN THE HLUČÍN REGION

Magisterská diplomová práce

Margareta Skácelová

Vedoucí bakalářské diplomové práce: PhDr. Helena Kubátová, Ph.D.

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci 31. března 2015

.....

Podpis

Tímto bych velice ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce paní PhDr. Heleně Kubátové, Ph.D. za její vstřícný přístup, cenné připomínky a odborné rady, které mi při psaní poskytovala.

Děkuji Mgr. Dagmar Quiskové za to, že mi ukázala jiný pohled na Hlučínsko a také své rodině za jejich podporu během celého studia.

Obsah

<i>Úvod</i> _____	5
1 Region Hlučínsko _____	7
1.1 Vymezení regionu Hlučínsko _____	7
1.1.1 Geografické aspekty vymezení regionu Hlučínsko _____	9
1.2 Historie Hlučínska _____	10
1.2.1 Připojení Hlučínska k Prusku _____	10
1.2.2 Připojení Hlučínska k Československu _____	14
1.2.3 Znovupřipojení Hlučínska k Německu _____	17
1.2.4 Znovupřipojení k Československu _____	19
1.2.5 Novodobá historie a současnost Hlučínska _____	22
1.2.6 Regionální identita a komunitní život _____	24
2 Komunity v obcích na Hlučínsku _____	26
2.1 Definice komunity _____	28
2.1.1 Komunitní práce _____	31
2.1.1.1 Participace Hlučíňanů na komunitním životě _____	31
2.1.2 Komunitní vzdělávání _____	34
2.1.2.1 Komunitní vzdělávání na Hlučínsku _____	35
2.1.3 Návaznost komunitního vzdělávání na integrální andragogiku _____	37
2.1.4 Metodická poznámka _____	38
3 Vybrané aspekty komunitního života v regionu Hlučínsko _____	39
3.1 Komunitní život v oblasti vzdělávání _____	40
3.2 Komunitní život a kulturně společenské dění v obcích Hlučínska _____	45
3.3 Sportovní vyžití a komunitní život na Hlučínsku _____	56
<i>Závěr</i> _____	60

Úvod

Na severovýchodě České republiky, ve Slezsku, se nachází území s názvem Hlučínsko. Vesnický region, který se na první pohled neliší od jiných vesnických oblastí na našem území. Přesto je tento kout země něčím zvláštní. Je to především ojedinělá historie, která spojila místní obyvatelstvo v komunitu, jejíž typickou vlastností je uzavřenost. Není jednoduché proniknout dovnitř komunitního života a přimět místní obyvatelé, aby se otevřeli. Místní komunita je pevná, soudržná a to vše má svůj počátek v době, kdy Marie Terezie prohrála v roce 1742 tuto část území ve Slezských válkách, a hlučínské území připadlo Prusku (Pekař 1991, s. 133). Pruské období vtisklo Hlučínsku svébytnou podobu. V průběhu tohoto období, které trvalo téměř dvě století, vznikl tzv. hlučínský fenomén. Dodnes je pro region příznačná pracovitost, pořádkumilovnost, pečlivost, smysl pro disciplínu a řád (Chrástecský 2008, s. 19). Místním obyvatelům se ve snaze o přežití a s touhou někam patřit podařilo vybudovat specifický komunitní život založený především na živé víře. Tento typ komunitního života přetrval v určité modifikované podobě až do současnosti.

Jaký je komunitní život na Hlučínsku, má za cíl zjistit tato diplomová práce. Zároveň hodnotí současný komunitní život se všemi jeho aspekty. Protože komunitní život a Hlučínsko je slovní spojení, které k sobě neodmyslitelně patří.

První kapitola se zabývá vymezením regionu a historií Hlučínska od poloviny 18. století, kdy Horní a Dolní Slezsko připadlo Prusku. Stručně popisuje období před I. světovou válkou, válečné útrapy a poválečné rozdělení Evropy, kdy území Hlučínska připadlo na základě Versaillské smlouvy Československu a život místních obyvatel v novém československém státě nebyl vůbec snadný. Druhá světová válka opět zamíchala smýšlením hlučínských obyvatel – jsme Němci nebo Češi? Konec války sice přinesl na území Hlučínska mír, nikoliv však jednoduchý život.

Ve druhé kapitole jsou na základě použité literatury popsány různé definice komunity, způsoby komunitního života, komunitní práce, kulturně-společenského života a dalších souvisejících pojmů, které jsou následně vztaheny na region Hlučínsko a komunitní život v něm. Zároveň je na základě zjištění definován komunitní život na Hlučínsku.

Třetí kapitola představuje vybrané aspekty komunitního života na Hlučínsku. Řazeny jsou chronologicky a tematicky na základě stanovené definice.

Závěr práce je zhodnocením současného komunitního života na Hlučínsku.

V práci je použita literatura popisující dějiny Hlučínska. Informace o době nedávné a současné jsou čerpány z dostupných publikací, časopisů a internetových zdrojů. Velkou část práce představují osobní rozhovory se zástupci místních komunit a také s pracovníky místních institucí, které se velkou měrou podílejí na podpoře a organizaci hlučínského komunitního života.

1 Region Hlučínsko

„Jsou území, kde hledat genia loci krajiny je zcela zbytečné, neboť jeho přítomnost je patrná snad na každém kroku. Ve všem lidském konání obsažená specifická historického vývoje území je právě tím fenoménem, který zřetelně a jednoznačně pojmenovává genia loci Hlučínska. Zjevná a nepochybná specifická historického vývoje Hlučínska může být jen stěží přesvědčivě jednoznačně pojmenována. To proto, že složitost společenských vztahů vzniklých v tomto území má nepřeborné množství jednoznačně neurčitých, mlhavých a nejasných vývojových odstínů a nuancí.“ (Vencálek 2005, s. 55)

1.1 Vymezení regionu Hlučínsko

Hlučínsko je z hlediska historického vývoje nejvíce atypický region v České republice. Tento kdysi velmi opomíjený kraj je velmi zajímavý díky specifickým projevům způsobu života. Hlučínsko se nachází mezi městy Opava a Ostrava. Jižní část regionu ohraničuje řeka Opava a severní část státní hranice s Polskem. Během let 1920–1960 bylo Hlučínsko samostatným okresem, poté byly jeho obce rozděleny mezi okresy Opava a Ostrava. Ani v současnosti netvoří samostatnou administrativně-správní jednotku. Obce Hlučínska se sdružují přirozeně, v historických hranicích; jedná se o 27 obcí, z toho tři se statutem města (Kubátová 2014, s. 211).

Hlučínsko tvoří dva mikroregiony: Svazek obcí mikroregionu Hlučínska – Východ a Svazek obcí mikroregionu Hlučínska – Západ. Hlučínsko se rozkládá se na rozloze přibližně 316 km². K 31. 12. 2011 mělo Hlučínsko 66 097 obyvatel, což je 0,6 % obyvatel ČR, 5,4 % obyvatel Moravskoslezského kraje a 37,3 % obyvatel okresu Opava (Databáze demografických údajů za obce ČR).

Název Hlučínsko se začal používat až po roce 1920, kdy muselo poražené Německo odstoupit tuto oblast Československu a největším

centrem nově získaného území byl Hlučín. Vžilo se tedy označení Hlučínsko a zůstalo do dnešních dnů (Chrástecký, 2008 s. 25).

(MAS Hlučínsko – Mapa území)

Za centrum Hlučínska je považován Hlučín. Hned za něj se kulturním významem řadí město Kravaře a obec Bolatice, nejprůmyslovějším střediskem oblasti je město Dolní Benešov. Dalšími obcemi v regionu jsou Bělá, Bohuslavice, Darkovice, Hať, Kozmice, Ludgeřovice, Markvartovice, Pišť, Šilheřovice, Vřesina, Závada, Hněvošice, Chlebičov, Oldřišov, Služovice, Velké Hoštice, Chuchelná, Kobeřice, Rohov, Strahovice, Sudice, Štěpánkovice a Třebom (Obce Sdružení obcí Hlučínska).

Hlučínsko je relativně mladým regionem. V roce 2020 oslaví teprve stoleté narozeniny. Region vznikl v roce 1920, kdy se po první světové válce rozpadly středoevropské monarchie. Československo tehdy získalo kousek území od poraženého Německa. Jednalo se tehdy o jedinou část Slezska ztraceného v 18. století, která se opět vrátila k českým zemím. Původně tento region nenesl název Hlučínsko, ale stále byl domovem stejných obyvatel, kteří obývali toto území, zatímco se nad nimi střídaly různé vlády. Hlučičané stihli být od první poloviny 18. století státními

příslušníky Rakouska, Pruska, Německa, Československa, znovu Německa a nakonec České Republiky. To se nestalo v žádné jiné části naší země (Hlučínské století, 2014).

Obyvatelé Hlučínska si uchovali do dnešních dnů své charakteristické označení „Prajzáci“. Jde o odvozeninu z německého slova Preußen (česky Prusko). Subjektivním vnímáním určité komunity nazývané heterostereotyp lze vnímat obyvatele Hlučínska jako pracovité, pečlivé, silně věřící, ale také závistivé a velmi spořivé. Oni sami se s velkou hrdostí hlásí k tomu, odkud pocházejí a kým jsou – Prajzáky (vlastní poznání – autorka žije v okrese Opava).

1.1.1 Geografické aspekty vymezení regionu Hlučínsko

Podle Kunského je krajina tohoto území zvláštní hlavně geomorfologicky a jinde v republice se nenachází. Její průměrná nadmořská výška nepřesahuje 300 m (Kunský 1982, s. 382).

Měkké, zaoblené tvary Hlučínské pahorkatiny, která je pokračováním Velkopolských nížin, dvakrát modeloval pevninský ledovec. Působením zalednění vznikly v pahorkatině velmi úrodné půdy, které jsou tvořeny souvkovou hlínou. Oproti nedalekému Nízkému Jeseníku se na polích Hlučínska nevyskytuje kamení. Výjimku tvoří eratika, tzv. bludné balvany z načervenalé žuly (některé velmi velké), které ledovec přinesl z Alandských ostrovů (Finsko). Po poslední době ledové se u nás na místech bývalého zalednění nanášely spraše, naváté písky. Ledovec zanechal v krajině celou řadu výskytů ložisek kvalitních písků (Kunský 1982, s. 51).

Můžeme říci, že příznivé podmínky pro obdělávání půdy a její úrodnost, současně s pracovitostí obyvatel Hlučínska, zapříčinilo postupně vznik malých i větších statků a vzbudilo zájem maloročníků i velkostatkářů o podnikání na Hlučínsku.

Anna Malchárková, spisovatelka, která se ve své tvorbě zabývá vesnickou tematikou hlučínského Slezska, v jedné ze svých knih popisuje,

jak byl grunt (statek) důležitou součástí života některých Hlučíňanů: „Grunt je živil, dobytek dával maso a mléko, přebytky úrody se prodávaly. Dobývání chleba pluhem a rukama byla těžká dřina, stala se však životním posláním. Námahu s tím spojenou pokládali za samozřejmost a s půdou srostli natolik, že měla přednost před člověkem. Statek je povyšoval nad jiné, stali se nezávislími. Od jara do podzimu ohýbali hřbety. Život bez práce je jako mor, tvrdil hospodář, ale na statku, tam práce vždycky byla.“ (Malchárková 2011, s. 15)

1.2 Historie Hlučínska

1.2.1 Připojení Hlučínska k Prusku

Podle Viléma Plačka získal pruský král Fridrich II. v roce 1742 na základě mírové smlouvy uzavřené po první Slezské válce mezi Pruskem a Rakouskem část knížectví Opavského (dnešní Hlučínsko). Pro obyvatele Hlučínska nastaly po odtržení od mateřské země zásadní změny především v jeho politickém a kulturním postavení.

Po násilném připojení Hlučínska k Prusku bylo ihned odstraněno české úřadování a nahrazeno německým. Moravština, kterou se doposud všude hovořilo, byla nahrazena němčinou a zůstala jen v kostele a ve škole. Moravština byl dialekt, který se na tomto území postupně vytvořil z českého jazyka, pro moravštinu bylo charakteristické velké množství polonismů a germanismů. Hovořit po moravsky znamenalo „po našemu“. Území Hlučínska bylo nedílnou součástí Pruska a pobyt vojska, škola, mocenská i informační síť byla založena na základě státního německého jazyka. U obyvatel Hlučínska začala zapouštět kořeny pruská výchova (Plaček 2007, s. 9-10).

Podle Chrásteckého znamenalo připojení k protestantskému Prusku zásadní změnu pro zdejší katolickou komunitu. Na hlučínskou identitu začaly působit dvě protikladné tendence. Na straně jedné pruské státní

zřízení a na straně druhé katolická církev, škola a „moravští buditelé“ (viz. Cyprián Lelek). Začal boj o za mateřský jazyk a uchování katolické víry proti pruskému působení (Chrástecký 2008, s. 19).

„Pruská výchova směřovala k tomu, aby vědomí sounáležitosti s českými zeměmi vymizelo, a prosazovala německé národní a pruské státní vědomí. Vychovávala člověka robotného, slepě poslušného, naprosto oddaného režimu. Popírala vše, co připomínalo spojitost s českým národem a jeho kulturou. Proti německé výchově se však uchovávala rodinná tradice „moravská“, udržovaná v kmenovém kolektivu. Pod národním a sociálním útlakem, přezírání vládnoucí vrstvou, ztráceli obyvatelé důvěru v člověka. Uchylovali se v úzký okruh sourodáků, s nimiž je spojoval stejný osud společenských vyděděnců.“ (Ficek a kol. 1958, s. 7)

Plaček dále uvádí, že pro obyvatele Hlučínska bylo charakteristické silné pouto s katolickou církví a apolitické postoje. Celý region se vyznačoval nízkou průmyslovou výrobou, životní, společenskou a kulturní úrovní a chybějícím českým vlastenectvím. Zvláště díky výše zmíněné katolické církvi a vrozenému konzervatismu slovanského lidu ve Slezsku si obyvatelé Hlučínska uchovali svůj hovorový jazyk „moravštinu“. Germanizace Hlučínska probíhala s různou intenzitou až do konce druhé světové války.

Vítězství Pruska nad Francií a vytvoření německého císařství znamenalo významnou změnu v evropských dějinách. Zároveň to byl historický mezník pro Hlučínsko. Otto von Bismarck vstoupil do boje tzv. kulturního boje (boje s římskokatolickou církví). Německé vládě šlo o to, dostat církve pod kontrolu a vtisknout jí pruskoněmecký (národní) aspekt. Hlavní boj byl veden proti školství. Nařízením z roku 1872 byla moravština vyloučena ze všech škol na Hlučínsku. První český slabikář vytvořený Cypriánem Lelkem, byl roku 1873 odstraněn a nahrazen slabikářem německým. Škola se tehdy stala významným nástrojem germanizace.

Pruské vládě se odpor katolické církve nepodařilo zlomit. Katolické obyvatelstvo Hlučínska zachovávalo své církvi i přes všechny šikany věrnost (Plaček 2007, s. 22 – 23).

Ve prospěch germanizace působily i jiné faktory. Obyvatelstvo bylo roztrženo do poměrně malých komunit, kde na nějaké sdružování nebyl čas a síly, protože obživa v zemědělství byla časově a fyzicky náročná. Současně mnoho obyvatel Hlučínska, převážně mužů, pracovalo v Německu na stavbách, při sezonních pracích v zemědělství nebo jako podomní obchodníci. Vzhledem k pracovním možnostem v Prusku nebo Sasku se museli naučit německy. Pro sdružování, udržování tradic a názorů sloužily setkání v kostele a tradiční katolické svátky. I když se společenský život konal převážně v kostele, tvořil nedílnou součást vzájemné soudržnosti obyvatel Hlučínska. Byla to právě katolická církev, která se stala na Hlučínsku, stejně jako v ostatních částech Slezska, místem pro setkávání a aktivizaci komunit. Těsná vazba místního obyvatelstva s katolickou církví byla do určité míry zapříčiněna rozšířením protestantské víry v Prusku. Na jedné straně protestantské vyznání přibližovalo obyvatele tohoto regionu k německému národu, na druhé straně to bylo právě přetrvávající katolická víra, která zanechávala v místních lidech pocit sounáležitosti k národu českému (Žáček 2004, s. 121-134)

Podle Plačka se během posledních desetiletí před první světovou válkou díky vzestupu ekonomiky rozvíjel na Hlučínsku průmysl, doprava i obchod. V Hlučíně byla v roce 1888 vybudovaná okresní nemocnice.

Před první světovou válkou bylo na Hlučínsku 36 obecných škol. Zároveň tam byly 2 školy učňovské, hospodářské školy pro děvčata, pokračovací školy pro chlapce. Tyto školy fungovaly pouze v zimních měsících a vyučovalo se zde odborným předmětům (Plaček 2007, s. 24 – 25).

Ficek ve svém díle uvádí, že nedostatečná schopnost stávajících obecných škol pro požadovanou germanizaci vedla německou vládu

k rozhodnutí začít organizovat školy pokračovací. Na pokračovací školy přímo navazovaly domovy mládeže, které mládež do 20 let zaměstnávaly především o nedělích a svátcích zábavnými programy, zpěvem, cvičením ve střelbě, předvojenskou přípravou a sportem u domovů mládeže vznikaly první sportovní a tělovýchovné organizace (Ficek a kol. 1958, s. 237–238).

Přes dlouholetou snahu o germanizaci Hlučínska při sčítání lidu k 1. prosinci 1905 uvedlo 87,3% obyvatel jako svůj mateřský jazyk moravštinu. Pouze 10,5% uvedlo jako mateřštinu němčinu. Moravština však postupem času pomalu ztrácela na významu. Němčina byla jako úřední jazyk a většina ekonomicky činného obyvatelstva nalézala svou obživu v německém vnitrozemí, kde se bez znalosti němčiny neobešli (Plaček 2007, s. 29).

Žáček ve své publikaci uvádí, že v srpnu 1914 proběhla mobilizace a v celém pruském Slezsku byl vyhlášen válečný stav. Obyvatelé Hlučínska bojovali za Německo. Na frontách padlo přes 2000 mužů z tohoto regionu (Žáček 2004, s. 298).

Po skončení války v roce 1918 patřilo Hlučínsko stále k německému státu. Po rozpadu Rakousko – Uherské monarchie si na Slezsko činili nárok Němci, Poláci i Češi. Versailleská mírová konference v červenci 1919 rozhodla o rozdělení země. Hlučínsko, které bylo obýváno tzv. Moravci, připadlo Československu (Žáček 2004, s. 301).

Dá se říci, že pro dřívější i pozdější vývoj byla rozhodující příhraniční poloha regionu. Blízkost hranic (německo-rakouských) a později i trojmezí (německo, česko, polských) hranic umožňovala střídavé působení různých vlivů na většinou nevzdělané nebo jen málo vzdělané obyvatelstvo Hlučínska. Jednalo se především o vliv jazykový, ve kterém se prolínala němčina, polština a čeština. V politické oblasti ovlivňovalo obyvatele střídání politického a správního uspořádání. Po ekonomické stránce byli Hlučičané omezeni v možnostech zaměstnání a výtěžků. Majetkové poměry obyvatelstva se odvíjely od rozdílnosti jurisdikce jednotlivých států. Po ideové stránce bylo obyvatelstvo pod hlavním vlivem církve.

1.2.2 Připojení Hlučínska k Československu

Podle Plačka se důvody československé vlády pro připojení Hlučínska k ČR adresované Versaillské konferenci opíraly vedle strategických důvodů hlavně o skutečnost, že místní obyvatelé jsou slovanského původu a že se hlásí k moravštině jako ke svému mateřskému jazyku. Mateřský jazyk byl tehdy pokládán za hlavní znak národa. Německo se tedy muselo vzdát Hlučínska ve prospěch Československa (Plaček, 2007 s. 31–32).

„Hlučínsko prodělalo v rámci Pruského Slezska až do roku 1920 zcela odlišný vývoj od českých zemí. Jeho obyvatelstvo bylo díky modernímu nacionalismu integrováno do nově se tvořícího německého národa, s nímž se v podstatě ztotožnilo.“ (Plaček 2007, s. 35)

Plaček dále uvádí, že před rokem 1920 obyvatelé Hlučínska smýšleli německy. Říkali o sobě, že jsou Moravci, ale smýšlením byli Němci. Hlásili se ke své mateřské moravštině, ale zároveň říkali, že se hodí jen do rodiny a kostela. Na úřadech by se mělo mluvit německy. Samotný akt převzetí Hlučínska do ČR proběhl 4. února 1920 (Plaček 2007, s. 35).

Připojení Hlučínska k Československu se setkala s odporem místních obyvatel a řadou protestů. Vzhledem k dlouholetému poněmčování se místní lidé cítili být německými občany.

Ficek popisuje, že po navrácení Hlučínska k Československé republice se u obyvatelstva dostavilo rozpolcení ve smýšlení. Dosud se považovali za Němce a najednou měli být Čechy. Projevovalo se to zejména ve vědomí příslušnosti k českému národu, k jeho kultuře (o které jim nebylo nic známo) a v nedostatečném státním uvědomění. Hlučínský lid byl hlavně nedostatečně zajištěn hospodářsky. Půda byla přidělena pouze větším sedlákům a průmysl v blízkém Ostravsku byl nasycen. Obyvatelé Hlučínska byli nuceni opět hledat práci v Německu. Tato situace se výrazně zhoršila v době hospodářské krize a prohlubovala nedůvěru k československému státu (Ficek a kol. 1958, s. 6 - 7).

„Když se vraceli vojáci z 1. světové války, nikdo netušil, že tu jednou bude nějaké Československo. Oni se vrátili domů ještě do Německa. A najednou dva roky po skončení války, v únoru roku 1920, připochovala vojenská jednotka směrem od Kravař, od Štěpánkovic a lidé se dívali, co to jsou za uniformy, které nikdo neznal. Necháпали, co se to děje. Když se později mezi sebou bavili staří lidé, tak říkala třeba jedna tetka druhé: „Pamatuješ se v roce 1920, jak nás Češi obsadili?“ Oni to brali jako okupaci, protože nikdo se jich na nic neptal, nic se nevědělo.“ (Kdo jsou lidé na Hlučínsku)

Připojení Hlučínska do ČSR vycházelo z nesprávného předpokladu, že lidé, kteří rozumí česky a používají češtinu, jednoznačně přivítají možnost být příslušníky nové republiky. Jednalo se jen o typicky administrativní a byrokratické rozhodnutí z centra, aniž by se hledělo na skutečné zájmy a potřeby lidí v regionu. Místní obyvatelé nechtěli po válce připojení k Československu.

V únoru roku 2010 uplynulo 90 let od připojení Hlučínska k Československu. V Kravařském Besedníku č. 171 z roku 2010 byl uveřejněn článek k tomuto tématu, ve kterém se uvádí, že občané tohoto území se necítili Čechy, ale ani Němci, byli lidem Moravců. Tehdejší hlučínský starosta Johann Lindel vydal ke stávající situaci obyvatelům obcí prohlášení, ve kterém jim sděloval: “Nám, obyvatelům hlučínského kraje připadá úkol, vžítí se do nové doby a do nových poměrů. Jelikož jsme i předtím se sousedy za hranicemi žili v nejlepší shodě, chceme tento poměr se svými sousedy nadále uchovati. Ve věčné vzpomínce na bývalý domovský stát a v usilovné práci uvnitř nového státu chceme také nové domoviny vydobýt významu a úcty, na které má nárok náš požehnaný hlučínský kraj a dobrá pracovitá mysl jeho obyvatelstva“ (Kravařský Besedník č. 171, s. 11).

Podle Plačka po připojení Hlučínska k ČR dělal stát vše pro to, aby česká kniha, české slovo a česká škola probudily Hlučínsko k novému národnímu životu. V roce 1920 byl rozpuštěn Německo – slezský svaz,

který obhajoval německou kulturu a především školství. Byly pořádány kurzy českého jazyka, vyučovalo se čtení, pravopis, vyplňování úředních tiskopisů apod. V roce 1924 působilo na území Hlučínska 24 obecních knihoven. Zprvu tyto aktivity nenalézaly u obyvatelstva širší odezvu, ale postupem času se vztah k české kultuře měnil. Zejména mládež se zasloužila o zakládání českých spolků. Stále zde ovšem působila i silná skupina proněmeckých obyvatel Hlučínska. Koncem 20. let bylo v německých spolcích registrováno asi 2 500 členů. Výrazný vliv na fungování německých spolků měli ti, kteří jezdili za prací do Německa. Přinášeli z Německa informace a tiskoviny. Česká kultura měla probudit Hlučínsko k národnímu životu a proněmecká kultura se tomu snažila zabránit a utvrdit v proněmeckém postoji co nejvíce obyvatel. A tak se oblast kultury stala místem nejurputnějších česko-německých střetů (Plaček 2007, s. 47-48).

V roce 1933 nastoupil v Německu k moci Hitler a jeho nástup měl velmi silný vliv na politickou situaci na Hlučínsku. Za největšími incidenty na Hlučínsku stáli především členové německých spolků, kteří se považovali za radikální Němce a byli v opozici ke všemu českému a státnímu. Úředně byla činnost některých německých spolků zastavena. Členové těchto spolků vyčkávali. V roce 1935 se na Hlučínsku objevilo Henleinovo hnutí. Vzhledem k špatné hospodářské a sociální situaci v regionu získalo hnutí velmi silnou základnu. Nikdo z Hlučíňanů netušil, že s jejich osudem si hraje zločinná předehra k Mnichovu (Plaček 2007, s. 71 - 72).

Hlučíňané žili v naději, že zase jednou budou patřit k Německu. I když čeština se stala vynuceným jazykem, stále zachovávali němčinu a své děti posílali na soukromé vyučování němčiny. Perspektiva být echtdeutsch (opravdový Němec) se Hlučíňanům velmi líbila a zamlouvala, žádný z nich však nepočítal s tím, že ihned začnou odvody nejen k wehrmachtu, ale i do jednotek SS.

1.2.3 Znovupřipojení Hlučínska k Německu

Žáček popisuje, že 29. září roku 1938 přijala československá vláda mnichovský diktát o odstoupení pohraničních území Německu. Hlučínsko bylo přiděleno přímo k německému Slezsku. Slezské pohraničí bylo obydleno především německým obyvatelstvem a všichni tedy byli ihned prohlášeni za Němce a muži podléhali branné povinnosti (Žáček 2004, s 331 - 332).

K výše uvedenému uvádí Plaček, že k opětovnému zahrnutí Hlučíňanů do Německé říše přispěla i smlouva mezi ČSR a Německem, podepsaná v listopadu roku 1938. Podle ní nabyli všichni Hlučíňané, kteří se zde narodili před rokem 1910 a měli zde stále trvalé bydliště, automaticky německou státní příslušnost s právy říšských občanů. To se týkalo i jejich manželek, dětí a vnoučat (Plaček 2007, s. 87).

V roce 1938 nastala další etapa germanizace Hlučínska. Děti, které nastoupily do obecných škol, neuměly německy, proto se muselo začít vyučovat základům němčiny. Školy pořádaly rovněž jazykové kurzy němčiny pro dospělé a „Večery s rodiči“, využívané k posílení německého ducha. V obcích byly zřízeny pokračovací školy pro chlapce. Návštěva těchto škol byla povinná. Výuka probíhala dvakrát týdně, vyučovalo se zde všeobecným předmětům s odbornými prvky a ani zde se nezapomínalo na výchovu v duchu německého nacionálního socialismu (Plaček 2007, s. 96).

Plaček popisuje, že v roce 1943 se život na Hlučínsku radikálně proměnil a začal se podobat životu v polním táboře. Hitlerovské Německo definitivně ztratilo svou vojenskou převahu. Docházelo k totální mobilizaci pracovních sil a to sotva odrostlých chlapců a dívek, ale i přestálých lidí. Obyvatelé byli nasazeni do Německa, Holandska, v těch lepších případech na hlídání obcí. Děvčata narukovala na frontu k protiletectké obraně, do lazaretů, k telefonní službě. Pokud některá z žen zůstala doma, tvrdě pracovala v průmyslu, pečovala o rodinu a domácnost, (ve které bylo zpravidla několik dětí), o domek, o kousek pole a zahradu (Plaček 2007, s. 120).

„Druhá světová válka zapříčinila odlišné životní zkušenosti obyvatel Hlučínska od zbytku republiky. Zavedením pracovní povinnosti v obsazených zemích Protektorátu nastaly příznivé podmínky pro zakládání rodin, které si mnoho párů během hospodářské krize nemohlo dovolit, a navíc se tímto způsobem obyvatelé protektorátu bránili nástupu na nucené práce. Zatímco v těchto zemích během války stoupala porodnost, která po jejím ukončení dosáhla vrcholu, odehrál se na Hlučínsku opačný scénář. Odvelení mužů na frontu způsobilo nedobrovolné odloučení rodin a pokles porodnosti. Nová situace kladla na ženy vysoké nároky. Nastala zde specifická emancipace, kdy se mnoho matek stalo hlavou rodiny. Vysoký počet padlých mužů narušil přirozenou vyrovnanost obou pohlaví a způsobil vyšší počet nikdy neprovdaných žen. Dověšení emancipace napomohlo hromadné zařazování žen do pracovního procesu v poválečných letech.“
(Kdo jsou lidé na Hlučínsku)

K dramatickým událostem konce války Plaček uvádí, že osvobozovací boje trvaly velmi dlouho a vyžádaly si tvrdou daň na životech a obrovské materiální ztráty. V každé třetí obci Hlučínska byly zcela zničeny nebo poškozeny všechny obytné domy. K německé armádě narukovalo z Hlučínska na 12 000 mužů. Téměř 5 000 se jich vrátilo zraněných a zmrzačených, na 3 000 se nevrátilo vůbec (Plaček 2007, s. 100 – 105).

Dobová fotografie z Hlučínska. Pravděpodobně z období II. světové války, kdy doma zůstali pouze staří muži a veškerá starost o obživu a domácnost byla na ženách všech generací.

1.2.4 Znovupřipojení k Československu

Po osvobození bylo Československo obnoveno ve svých předmnichovských hranicích. Hlučínsko tedy opět patřilo ČR. Po skončení války se obyvatelé Hlučínska potýkali s nedostatkem potravin, chybějícím základním vybavením, nedostatkem šatstva, nemocemi a většina z nich přišla o střechu nad hlavou. Hlavní roli v rodinách sehrávaly matky, protože v mnoha případech otcové padli ve válce, případně byli v zajetí. Na ženách ležela hlavní tíha obstarání bydlení, obživy, péče o rodiče, starost o děti a jejich výchova. Na Hlučínsku a blízkém Ostravsku bylo minimum pracovních příležitostí, protože průmysl byl prakticky zničen (Plaček 2007, s. 109 – 110).

Podle Plačka způsobil další zhoršení situace obyvatel na Hlučínsku odsun, přestože nebyl nijak masivní. Odsunuto bylo odhadem kolem 4000 obyvatel. Vysídlení postihlo aktivní stoupence a propagátory nacionálního socialismu a ty, kteří měli říšskoněmeckou státní příslušnost před rokem 1938. Výjimkou byly pouze obce Sudice a Třebom. Z těchto obcí byli

odsunutí všichni, kteří neprokázali slovanský původ a znalost českého jazyka. Občané, kteří po odsunu zůstali na Hlučínsku, byli podrobováni dalším malým i větším perzekucím. Přesuny a vysídlování obyvatel se dělo i v roce 1949 – 4 roky po skončení války. To nepřispělo v žádném případě k včlenění se do vznikající společnosti, spíše naopak (Plaček 2007, s. 122 - 127).

V roce 1949 provedl na Hlučínsku sociologický seminář Masarykovy univerzity v Brně sociologický průzkum. Z tohoto výzkumu vyplynulo, že: „Národně politické uvědomění Hlučíňanů vzdor tomu, že naprostá většina z nich mluvila moravsky, inklinovalo podle tohoto průzkumu nadále k Německu. Z mentality Hlučíňanů se vyzvedávala jeho pracovitost a nenáročnost, a mentalita, poznamenaná dřívější pruskou výchovou. Hlučíňané byli pověstní tím, že nastupovali včas do práce a že dbali nejen kázeňských, ale i technologických předpisů. Putování za prací zde bylo tradicí, takže se tu nikdo nepozastavoval nad tím, že nalezl zaměstnání mimo domov. Rodinný život se jevil ve sledovaném průzkumu jako tradičně konzervativní a uzavřený vůči vnějším vlivům. Souviselo to s jejich celkovým způsobem života a jejich pracovní vytížeností, ale i s jejich pruskou mentalitou. Intenzivní byl na Hlučínsku náboženský život. Bylo samozřejmé, že staří i mladí chodili v neděli dopoledne do kostela. Rozvod manželství byl něčím zcela výjimečným. Kulturnímu vyžití bránil naprostý nedostatek času a u mnohých neznalost spisovné češtiny.“ (Plaček 2007, s. 133 – 134)

Obyvatelé Hlučínska s odhodláním bojovali v německé armádě a netušili, že po návratu nebudou oslavováni, ale naopak trýzněni, šikanováni, budou posíláni do pracovních táborů, bude jim odebrán majetek. Nedovedli si představit, že najít práci bude prakticky nemožné a jejich děti nebudou moci studovat. Malé děti, které doposud ovládaly jen němčinu, se opět začaly učit česky. Mladí lidé zde měli ztížený přístup ke vzdělání, ať už z důvodu víry nebo svého původu. Uzavřenost obyvatel Hlučínska souvisí s poválečnou realitou, kdy byli nuceni pomoci si pouze navzájem a spoléhat

se především sami na sebe. Mnoho lidí zůstalo bez střechy nad hlavou. Jen díky vzájemné pomoci byly obce rychle obnovovány. V tíživé a kritické situaci, která po válce na Hlučínsku byla, jim nepomohl ani stát, ani obyvatelé z jiných regionů.

K dalším poválečným letům Plaček dodává, že v průběhu 50. let okres nadále zůstal pozadu v kultuře, školství a zdravotnictví. Možnosti vzdělání mladé generace a dostupnost škol a vzdělání byla neporovnatelná s jejich vrstevníky v jiných částech republiky. V roce 1949 zde žilo kolem 40 000 obyvatel. Je zřejmé, že třetina z nich byli mladí lidé. V knihovnách chyběly zajímavé tituly, nebyly k dispozici tělocvičny, ani prostory, kde by se mohlo hrát třeba ochotnické divadlo (Plaček 2007, s. 135 – 136).

Po roce 1950 se zlepšovala dopravní dostupnost na Ostravsko, přibývalo pracovních míst, bytů, škol i obyvatel. Došlo i k poměrně rychlému růstu životní úrovně. Hlučíňané se více sžívali s českým okolím na pracovištích, během sportovních a kulturních akcí apod. Další značnou úlohu hrála již jen ryze česká škola, kultura a osvěta, která významně působila především na mladou generaci. Němčina zcela vymizela z vyučování a postupně se stávala cizím jazykem, který byl po dlouhou dobu diskriminován. Na konci 50. let došlo k dalším civilizačním změnám. Život na Hlučínsku začínala ovlivňovat televize, elektronika, pračky, chladničky, aj. Rostl zájem o automobilismus a turistiku. Na Hlučínsku se dále urychloval postup likvidace hospodářské zaostalosti, rozrušení dosavadního způsobu života a začlenění do jednotné centrálně a totalitně společnosti. Hodnotový systém a postoje mladé generace se v krátkém období podstatně odlišily od předcházejících generací, avšak stále zde zůstaly některé historickým vývojem vytvořené specifické rysy: jistá uzavřenost a obranné postoje vůči okolnímu světu, vyšší religiozita (kostel byl stále spolehlivým útočištěm), pevnější rodinné vazby, vztah k domovu, pocity sounáležitosti a skromný způsob života. V roce 1960 byl zrušen okres Hlučín a obce byly začleněny do okresů Opava a Ostrava. Totalitní

režim chtěl likvidací hlučínského okresu zrušit existenci Hlučínska a tím i jeho specifických problémů (Plaček 2007, s. 144 – 145).

Podle rozhovorů s pamětníky i na základě dostupné literatury lze říci, že během 50. let obyvatelé Hlučínska zažívali obrovské problémy, které souvisely s kolektivizací, se zabaveným majetkem, s tlakem na to, aby vstoupili do KSČ a pohrdáním, které souviselo s jejich vírou a pravidelnými návštěvami kostela. Jen díky pevné vůli, přesvědčení, pracovitosti a hlavně vztahu ke svému rodišti a rodu, ze kterého pocházeli, vybudovali své válkou zničené vesnice, domy a životy znovu.

Rodák z Hlučina – Karel Hantke ve své knize popisuje, jak se stavěly nové domy: „Nové rodinné domky se na Hlučínsku vesměs stavěly tak, že se koupil nejnuditnější materiál, cihly, traverzy, zárubně, okna, cement, vápno se koupilo nehašené, bylo levnější a hasilo se doma. Při stavbě pomáhala celá rodina, včetně té vzdálenější, a i známí. Nikomu se za pomoc neplatilo, vždy to bylo „narevanš“, protože věděli, že zase oni je budou potřebovat.“ (Hantke 2014, s. 76)

1.2.5 Novodobá historie a současnost Hlučínska

Po skončení druhé světové války, kdy někteří vojáci zůstali v Německu a kdy zároveň byly desítky rodin odsunuty, měla téměř každá hlučínská rodina v Německu příbuzné. Vzhledem k nadprůměrným kontaktům s příbuznými a přáteli v Německu se Hlučínsko značně odlišovalo od běžných českých rodin. Svoji roli hrála i ekonomická stránka těchto styků. Nemohli sice své příbuzné v Německu navštěvovat, ale ti jim posílali balíky a někteří mohli jezdit do ČR a přivážet oblečení, elektroniku a potraviny, které zde nebyly.

Od 60. let začali obyvatelé Hlučínska pobírat tuzexové poukázky tzv. bony. Jednalo se o kompenzace za zranění nebo padlé vojáky z II. světové války. Vláda Německé Spolkové republiky vyplácela tyto dávky v západoněmeckých markách, ale československá vláda je Hlučíňanům

vyplácela v bonech. Bony byly poukázky, které byly oficiálně směnitelné za valuty. Platit se s nimi mohlo pouze na území ČSSR v prodejnách TUZEX. V síti těchto prodejen se prodávalo luxusní zahraniční zboží. Opět zde byla výjimečnost obyvatel Hlučínska, kdy si v prodejnách TUZEX mnoho z nich mohlo koupit běžně nedostupné zboží (Autorčin příbuzný tyto kompenzace pobíral).

Helena Kubátová uvádí, že na základě finančních kompenzací z Německé Spolkové republiky se Hlučínsko stalo poměrně bohatým regionem. To vyvolávalo podezření u lidí mimo Hlučínsko i u československých úřadů. Problémy měli obyvatelé s přijetím na střední školu, s nalezením práce i s kariérním postupem. Pamětníci uvádějí, že až do roku 1990 nesměli vykonávat žádné vedoucí funkce, nejvyšší pracovní pozice byl mistr (Kubátová 2014, s. 214).

Obyvatelé Hlučínska byli a jsou velmi pracovití a podnikaví. Jak už bylo zmíněno, téměř každá rodina si s pomocí sousedů a příbuzných postavila dvougenerační domek. S pracovitostí Hlučičanů souvisí i fakt, že na zahradách před domy a za domy však nebyly ozdobné keře a květiny, nýbrž brambory, cibule, zelí a česnek. Velká část úrody se prodávala ve městě na trzích (Osobní rozhovor s Mgr. Dagmar Quiskovou, manažerkou MAS Hlučínsko).

Zásadní změnou v novodobých dějinách Hlučínska byl rok 1989, likvidace totalitního režimu a nástup demokracie. Pro silně religiózní Hlučínsko má osobní svoboda a možnost volného pohybu hluboký význam. Vždyť po dlouhá desetiletí byli zvyklí cestovat za prací téměř po celé Evropě a navíc se mnoho Hlučičanů mohlo opět svobodně setkávat se svými příbuznými v Německu. Do veřejného života se vrátilo zaniklé podnikání, svobodná spolková činnost a tradice. Lidé mohli bez hrozby perzekuce slavit náboženské svátky. Po roce 1989 rovněž mnoho Hlučičanů požádalo o německé občanství, protože mohli doložit svůj původ. Hlučínsko ve 21. století už je stabilní součástí České republiky, ale stále si uchovalo svá specifika. Návštěvníky tohoto koutu země pravděpodobně překvapí

úhlednost a čistota obcí, ale především skromnost místních lidí. Stěží se zde dá najít zchátralý dům, neupravená zahrada nebo špinavý chodník. Čistota, pořádek, upravené domy a zahrady úzce souvisí s německou mentalitou a jsou předávány z generace na generaci.

1.2.6 Regionální identita a komunitní život

Komplikovaná a specifická historie regionu měla vliv na hlučínskou identitu i na komunitní život, který s identitou samozřejmě úzce souvisí. Chceme-li charakterizovat pojem identita, musíme se zastavit u slova homo sapiens. Člověk se v období prvobytně pospolné společnosti začal sdružovat ve skupinách jemu blízkých zpočátku svým vyjadřováním, následně se k důvodům sdružování přidaly společné zvyky jako např. lovení zvěře, úprava potravy, stavění obydlí a uctívání božstev (Soukup 2011, s. 81-85). Vědomí regionální identity posilují historie, jazyk, kultura, tradice a zvyky.

V rozhovoru s historikem Vilémem Plačkem v časopise Hlučínsko Neminář uvádí, že moderní národ se začal utvářet v Prusku, jehož součástí bylo i Hlučínsko. Utváření tehdy probíhalo jinak než v západní Evropě nebo Rakousku. Podle Plačka u nás neplatí, že hlavním znakem národnosti je mateřský jazyk. Hlučíňané byli Moravci německého smýšlení (deutsch gessint). Po záboru Hlučínska v roce 1938 Hlučíňané doufali, že se obnoví poměry, které panovaly před rokem 1920, ale přišlo pouze zklamání. Velkým problémem té doby bylo i potírání katolického náboženství. A u Hlučíňanů stála víra vždy na předních místech v žebříčku hodnot (Neminář 201, s. 4)

Vyznání víry v rodném jazyce patří k důležitým projevům národní identity. Pochopit Boha lze nejlépe v rodném jazyce. Jak už bylo v předchozích kapitolách zmíněno, Hlučíňané nacházeli v těžkých dobách v katolické církvi výraznou oporu. V kostele se mohlo mluvit jejich rodnou řečí, kterou byla moravština a kterou kromě rodiny už nesměli nikde používat. Utvářely se komunity, jejichž základem byla víra. Víra, která

pomáhala Hlučíňanům přežít je pravděpodobně i vysvětlením vysoké religiozity tohoto regionu. V roce 2001 se hlásilo k náboženské víře 83 % obyvatel (v ČR 32 %), v roce 2011 49 % obyvatel (v ČR 20 %). Údaje z roku 2011 jsou problematické, neboť odpověď na otázku byla nepovinná; bez odpovědi ji nechalo 42 % Hlučíňanů a 44 % obyvatel v rámci celé ČR (Kubátová 2014, s. 211-212).

Podle Strategického plánu MAS Hlučínsko je vyšší náboženská aktivita Hlučínska ve srovnání s jinými oblastmi dána odlišným historickým a kulturním vývojem oblasti. Na území Hlučínska najdeme dobře spravované církevní památky, aktivní farnosti, udržování tradic. Podíl věřících obyvatel působící jako konzervativní prvek má vliv na stabilitu území v oblasti rodiny i pohybu obyvatelstva (Lokoč, Frélichová, Halasová, Quisková 2015, s. 13).

Jednou z dalších událostí, které silně ovlivnily hlučínskou identitu, byl odsun obyvatel po II. světové válce. Na základě Benešových dekretů bylo zhruba 3 000 lidí z Hlučínska odsunuto. Tato poválečná léta zanechala v Hlučíňanech hlubokou stopu nespravedlnosti (Znebejánek, 2014, s. 442). Nástup socialismu v Československu opět nepřinesl Hlučíňanům nic dobrého. Jejich nedůvěra k čemukoliv zvnějšku se jen více prohlubovala.

Od roku 1742 si Hlučíňané vytvářeli identitu podle toho, k jakému státnímu zřízení momentálně patřili. Na Hlučíňany bylo stále pohlíženo jako na cizince. Reakcí Hlučíňanů na tyto změny byla racionální orientace na obyvatele se stejným nebo podobným osudem. Z Hlučíňanů se stávala čím dál více uzavřená komunita, která upevňovala jejich specifický způsob života – zvyky, obyčeje, tradice. Hlučínská identita dodnes vykazuje mnoho konzervativních prvků – rodina, práce a víra. Historický vývoj, kterým Hlučíňané během staletí prošli, utváří jejich kolektivní identitu. Sebepojetí Hlučíňanů se značně promítá do jejich způsobu života (Znebejánek 2014, s. 442-443).

Na základě výše uvedeného popisu regionální identity Hlučíňanů je možné říci, že spojení silné regionální identity s historií, tj. že museli přežít zlomy v historii, že se museli vyrovnat s křivdami, které na nich byly spáchány nebo specifickým vývojem Hlučínska v průběhu dvou století, Hlučíňany posílilo a je pro ně obranou proti vnějšímu světu. Lidé lpí na svém společenském komunitním životě. Je to pro ně jakási ochranná zeď proti případným dalším událostem. Z výše uvedeného je možné definovat, proč je komunitní život na Hlučínsku tak bohatý a pestrý. Více bude komunitní život přiblížen ve třetí kapitole.

2 Komunity v obcích na Hlučínsku

Jak už bylo výše zmíněno, region Hlučínsko sestává z 27 samostatných obcí. Většina komunit, které na Hlučínsku působí, se vyznačuje dlouholetou tradicí a stabilní základnou. V každé obci je několik komunitních spolků, které mají různé zaměření. Můžeme jmenovat komunity, které jsou zaměřeny na sport (futsal, šachový klub, jezdecké kluby, turistika), na kulturu (dechové hudby, mažoretky), na lidové tradice (folklorní soubory, karmašnice). Mnoho komunit pomáhá rozvíjet odborné dovednosti a znalosti (zahrádkářské svazy, rybářské svazy, kynologie, myslivecká sdružení, dobrovolní hasiči), nebo netradiční aktivity (patchworkový klub). Mezi komunity na Hlučínsku patří i různá občanská sdružení (Společnost přátel muzea Hlučínska, Sdružení rodičů při ZŠ, Sdružení maminek, Rodinné centrum). V regionu mají své místo i komunitní spolky zabývající se německou kulturou. V neposlední řadě je nutné zmínit i působení mnoha klubů seniorů, včetně Univerzity třetího věku (Spolky).

Komunitních aktivit se účastní obyvatelé široké generační škály, dochází tím k udržování a obnovování zvyků a tradic a předávání kulturního dědictví současným generacím. Komunitní život a s ním spojené komunitní akce na Hlučínsku můžeme rozdělit do tří skupin. Akce pořádané jednotlivými místními spolky, sdruženími nebo sportovními kluby

(vycházejí přímo od občanů). Aktivita, které pro obyvatele obcí a měst pořádají místní samosprávy a akce, které jsou v rámci sdružování jednotlivých obcí a celého regionu podporovány a organizovány především Sdružením obcí Hlučínska.

Vznik Sdružení obcí Hlučínska bylo přirozenou reakcí na reformu veřejné správy, která vznikla po změně politického režimu v roce 1989. Na základě této reformy docházelo stále více k odlučování oblasti Hlučínska od finančních prostředků. Ke spolupráci se přihlásilo 35 obcí. 18. září 1991 se konalo první ustavující zasedání Sněmu starostů Sdružení obcí Hlučínska (SOH). Na tomto zasedání byla zvolena Rada SOH a předseda. Sdružení rovněž koordinovalo vznik a činnost dílčích dobrovolných svazků obcí, které se zaměřovaly na dosažení úzce specifického cíle např. plynofikace. Sdružení značnou měrou přispělo k otevření hraničních přechodů s malým pohraničním stykem s Polskem. 27. října 1998 došlo k podepsání nové zakladatelské smlouvy, tentokrát jen mezi 24 členy (Hlučín, Kravaře, Dolní Benešov, Bohuslavice, Bolatice, Darkovice, Hať, Hněvošice, Chlebičov, Chuchelná, Kobeřice, Kozmice, Ludgeřovice, Markvartovice, Oldřišov, Rohov, Služovice, Sudice, Šilheřovice, Štěpánkovice, Třebom, Velké Hoštice, Vřesina, Závada). Sdružení bylo zapsáno do registru sdružení vedeného u Okresního úřadu Opava - referátu vnitřních věcí. Později přistoupili obce Píšť, Bělá, Strahovice. Sdružení se v dnešní době převážně zaměřuje na spolupráci v oblasti cestovního ruchu, kultury a propagace regionu jako celku. V současné době jsou členy SOH všechny samostatné města a obce na území Hlučínska (Sdružení obcí Hlučínska).

Ve své práci se budu zabývat komunitami a jejich aktivitami, které jsou především zaměřeny na enkulturaci a socializaci a dohromady tvoří komunitní život. Tyto aktivity úzce souvisí s integrální andragogikou a jejím pojetím v širším slova smyslu.

2.1 Definice komunity

Abych mohla správně vybrat a definovat konkrétní hlučínské komunity, je nutné nejprve definovat pojem komunita. Komunita je pojem velmi mnohoznačný a v souvislosti s ním se používá mnoho definic.

Gojová říká, že tradiční komunita je místem vřelosti, intimity a sociální koheze. Popisuje komunitu jako jasně definované a bezpečné prostředí. Tato představa tradiční komunity vychází z Tönniesovy dichotomie, ve které rozlišoval mezi dvěma typy sociálních vztahů. *Gemeinschaft* (tradiční pospolitost) byla založena na podobných zájmech, na kooperaci v rámci celku, náklonnosti, příbuzenství a spřízněnosti. *Gesellschaft* (moderní společnost) je postavena na odlišných zájmech, na dělbě práce a na neosobních vazbách (Gojová, 2006, s. 8).

„Komunita je vymezena hranicemi (ty mohou být geografické, politické, ekonomické nebo sociální), postavena na pilířích (sdílené hodnoty), spojuje ji kulturní dědictví, společné zájmy (společné problémy) a má strukturu (tj. formální a neformální organizace a sociální uskupení, skrze ni obyvatelé vykonávají určité funkce).“ (Mattessich, Monsey a Roy 1997, s. 7)

Zatloukal ve své publikaci používá Kellerovu definici komunity, definuje komunitu obecně jako: „Sociální útvar charakterizovaný jednak zvláštním typem sociálních vazeb uvnitř, mezi členy, jednak specifickým postavením navenek, v rámci širšího společenského prostředí.“ Uvádí, že současné postmoderní přístupy ke studiu komunit akcentují spíše vzájemnou interakci a sdílené významy, než místa a struktury (Zatloukal 2006, s. 83).

Podle Krause můžeme komunitu vymežit hranicemi (geografické, politické, ekonomické nebo sociální), komunita se utváří na určitých pilířích (sdílené hodnoty, subkultura, společné zájmy, společné problémy) a má strukturu (tj. formální a neformální organizace, sociální uskupení a vazby) (Kraus, 2008, s. 193).

Cohen pojímá komunitu pomocí symbolů: „Komunita je jakýmsi symbolem vyjadřujícím hranice. Jako symbol je udržována společně svými

členy, ale její význam se liší v závislosti na úhlu pohledu každého z nich. Tváří v tvář této variabilitě významů je vědomí komunity udržováno při životě pomocí manipulace s jejími symboly. Skutečnost a účinnost hranic komunity – a potažmo komunity samotné – závisí na jejich symbolickém vyjádření a přidaných okrasách.“ (Cohen 1992, s. 15)

Podle Mattessiche, Monseye a Roye můžeme komunitu rozdělit do čtyř typů definic:

Komunitu můžeme pojmut jako uskupení lidí, kteří dlouhodobě společně obývají nějaký omezený geografický prostor. Mohou je spojoval společné potřeby a zájmy, ale i možnost vzájemné pomoci. Komunita je sociální útvar navzájem propojený kmenovými, rodinnými a citovými vazbami a zároveň také vztahem k místu (půdě) kde žijí, kde žili jejich rodiče a případně i prarodiče.

Kdybychom hledali motivace pro příslušnost ke komunitě, určitě bychom našli výrazný pocit sounáležitosti jejích členů, zájem jednoho o druhého, nebo i zájem skupin o jiné skupiny, které komunitu spoluvytvářejí. Komunitu stmelují společné zájmy a víra, že potřeby jejích členů (jídlo, bezpečí, sociální kontakt, seberealizace apod.) budou snáze naplněny skrze pospolitost.

Komunita vytváří formální i neformální (dočasný) systém umožňující organizaci elementárních sociálních činností nezbytných pro každodenní život.

Společenství - komunita je jakékoliv vnímání společného užitku, který může být interakcí mezi občany - jejími členy vytvořen. Není to něco statického, jedná se o výsledek kolektivního cíleného úsilí, uzpůsobit společné bytí, přizpůsobit ho měnícím se podmínkám (Mattessich, Monsey a Roy 1997, s. 54 -57).

K hlučínským komunitám je podle mého názoru nejvhodnější přiřadit Krausovu definici, ve které autor uvádí vymezení komunity hranicemi – v současné době jsou to hranice geografické. V dobách minulých se jednalo i o hranice politické, kdy bylo Hlučínsko součástí Rakouska, Pruska, Německa nebo Československa, případně o hranice

ekonomické, které souvisely s velkou nezaměstnaností v tomto regionu, s nedostačující dopravní infrastrukturou nebo nízkou vzdělaností místních obyvatel. Komunity jsou postaveny na pilířích sdílejících společné hodnoty a zájmy. Tyto hodnoty spočívají ve společné historii, tradicích, náboženství nebo vztahu k místu bydliště. U hlučínských komunit jde především o tradice, které souvisejí s prací a vírou. Novodobé tradice a akce zde také mají své významné místo. Komunity na Hlučínsku jsou sdruženy ve formálních a neformálních organizacích. Jedná se například o různá sdružení (Sbor dobrovolných hasičů, Sdružení myslivců, rybářské spolky, Sdružení římskokatolických věřících), kulturní kroužky (Burianky, Karmašnice), historické kluby (Společnost přátel Muzea Hlučínska), volnočasové kroužky (chovatelé, zahrádkáři) a sportovní kluby (SK Bohuslavice, SK Mažoretky Hlučín, Turistický klub Chuchelná, Volejbalový klub Bolatice). Členové komunit se setkávají při různých akcích, které probíhají v jednotlivých obcích u různých příležitostí. Mnoho akcí probíhá na základě tradic. Řada společensko – kulturních akcí z posledních více než dvaceti let již založila novou, současnou tradici, navazující na historické prameny hlučínského regionu (např. velikonoční a vánoční výstavy na zámku v Kravařích). V komunitách a nejen hlučínských jde především o setkávání obyvatel, o společné trávení volného času a o společné sdílení radostí i problémů. Může se jednat o tradiční oslavy patronů kostelů (pouť neboli odpust), o posvícení (karmaš), pochování basy, nebo slavnost dožínek. O neformální setkání při příležitosti oslav (např. založení základní školy, setkávání se u rozsvěcení vánočních stromů). V neposlední řadě pospolitost a fandění při sportovních utkáních (především fotbalové kluby mají dlouholetou tradici a velkou základnu fanoušků) mezi další známé kluby patří třeba Florbalový klub Bohuslavice, Futsalový klub Dolní Benešov, jezdecké kluby v několika obcích, Klub sportovního tance Hlučín, tenisový klub Hlučín a mnoho dalších. Samostatnou kapitolou společenských komunitních akcí jsou plesy. V každé obci je během plesové sezóny několik plesů. Organizují je téměř všechna sdružení, spolky a obce. Vzájemně se předhánějí v tom, kdo bude mít lepší program, hudbu, tombolu

apod. Nejznámější plesy jsou hasičské, sportovní, obecní nebo městské, myslivecké nebo dětské maškarní karnevaly (Akce a události).

2.1.1 Komunitní práce

S pojmem komunita úzce souvisí pojem *komunitní práce*.

Komunitní práce zahrnuje aktivní činnost v rámci komunity.

Podle Krause akcentuje komunitní práce participaci lidí v komunitě i na oblasti kulturní, osvětové, dalšího vzdělávání a realizaci volného času (Kraus, 2008, s. 191-192).

Gojová používá definici komunitní práce podle Novotné a Schimemerlingové: „Pomáhá lidem v konkrétních životních situacích v určitém územním celku, bez ohledu na to, zda jde o jednotlivce, skupinu nebo celou komunitu. Respektuje biologické, etnické, psychologické, kulturní, sociální, ekonomické a ekologické potřeby obyvatel komunity“. (Gojová, 2006, s. 31)

Průkopníkem komunitní práce se stal ve 2. polovině 19. století anglikánský vikář Samuel Barnett. Založil v chudinských oblastech východního Londýna tzv. settlementy, které nabízely v lokální komunitě rekreační a vzdělávací příležitosti. V Barnettově settlementu žilo 14 univerzitních studentů, kteří nabízeli vzdělávací a rekreační příležitosti pro lidi v dané komunitě, s cílem sblížit lidi z různých sociálních vrstev (Gojová 2006, s. 25-26).

2.1.1.1 Participace Hlučíňanů na komunitním životě

Pro definování komunitní práce na Hlučínsku využiji opět Krausovu definici. Z vlastní zkušenosti mohu říci, že lidé na Hlučínsku se aktivně zapojují do oblasti kulturního, společenského, obecního i sportovního života. Pomoc s přípravou oslav, festivalů nebo tradičních svátků nespočívá jen na členech sdružení nebo spolku. Připojují se vždy i přátelé, známí, sousedé nebo děti. Všichni mají potřebu být nějakým způsobem užiteční a přispět k tomu, aby se daná akce povedla. Hlučíňané jsou hrdí na to, že

mohli být někde nápomocní a prospěšní. Velmi rádi a často hovoří o tom, že na danou akci upekli koláče, připravili výzdobu, roznegli letáky apod. Tato jejich „sousedská výpomoc“ má původ v dobách dávno minulých, kdy si navzájem pomáhali třeba při sklizni obilí nebo při stavbě domů. Komunitní práce na poli kulturního vyžití je velmi výrazná. Zajímavou a neotřelou formou komunitního soužití je práce sdružení při základních školách. Rodiče spolu se školou organizují setkání, jarmarky s pohoštěním u příležitosti výročí školy, která k tomu nacvičí představení, koncert nebo akademii.

Mezi spolky, orientující se na komunitní práci patří i tzv. scholy – pěvecká sdružení dětí a mládeže v rámci kostela. Setkávají se zde děti od první třídy základní školy až po vysokoškoláky. Společně zkouší, zpívají při různých příležitostech, jezdí spolu na výlety, soustředění a scholy mezi sebou vzájemně soutěží. Již od útlého věku si děti budují přátelství, vzájemnou pospolitost a tradiční víru. V některých farnostech jsou i chrámové sbory, kde zpívají pouze dospělí. A i jejich společné aktivity jsou přínosné pro celou komunitu.

Mnoho spolků na Hlučínsku je zaměřeno rovněž na osvětu a další vzdělávání. Členové místních spolků, klubů, asociací a jednot nejenže se sami sdružují, ale především udržují v chodu lokální společenský život a představují tradiční místo setkávání představitelů veřejného a soukromého sektoru. Většina z nich si i přes politické problémy, které měla do roku 1989, zachovala svoji přirozenou pospolitost. Jak jsem již uvedla na začátku kapitoly, jedná se třeba o zahrádkářské svazy, které připravují vzdělávání a přednášky s různorodou tematikou. Tyto akce jsou přístupné nejen členům, ale i široké veřejnosti. Český zahrádkářský svaz Kravaře zajišťuje i moštování ovoce ve vlastní moštárně (nejen pro členy svazu).

Nejstabilnější a nejznámější organizací snad v každé vesnici, zejména z pohledu neustále vyvážené věkové struktury a také průběžně rozšiřované palety aktivit pro svoji komunitu, jsou Sbory dobrovolných hasičů. Sbory působí v každé obci a historie některých je více než stoletá. Nejstarší Sbor dobrovolných hasičů na Hlučínsku je v Sudicích. Byl založen

v roce 1886 – v té době se Sudice ještě jmenovaly Zauditz (osobní rozhovor Petrem Halfarem, starostou obce Sudice).

Obce připravují různé akce například při příležitosti Dne země, školy organizují oblíbenou akci Uklízíme svět (celosvětově známou pod anglickým názvem Clean the World). V porovnání se zbytkem okresu se v okolí vesnic na Hlučínsku vzácně nacházejí „černé skládky“. Obyvatelé jsou zvyklí uklízet nejen před svým domem. Někde se ujal akce ke Dni bez tabáku, kampaně ke Dni zdraví apod.

Podle Krausovy definice souvisí komunitní vzdělávání také s realizací volného času.

Na Hlučínsku, stejně jako v jiných regionech, je mnoho klubů a spolků, které se zaměřují na volnočasové aktivity pro děti, mládež, dospělé nebo seniory. Hlučínská sdružení se však odlišují tím, že většina z nich má návaznost na historii. Jak už bylo zmíněno, Hlučíňané chtěli někam patřit, museli se však spolehnout sami na sebe, působení ve spolcích mělo své výhody – mohli cestovat a poznávat životy nejen v jiných regionech v republice, ale dostali se i do zahraničí. Jedná se o centra volného času, která nabízí zájmové kroužky, letní tábory a další zábavné akce pro děti. Výborná střediska volného času, hojně navštěvovaná dětmi a mládeží pracují v Kravařích a v Hlučíně. Pro vyznavače sportu jsou na Hlučínsku různé sportovní kluby (fotbal, futsal, stolní tenis, turistika, moderní tanec atd.). Soutěže dětí, mládeže i dospělých jsou v centru pozornosti veřejnosti, rodiče a fandové klubů doprovázejí oddíly na soutěžní utkání, podílejí se na spoluorganizaci akcí klubu. Nelitují čas ani prostředky, záleží jim ve výsledku na úspěšné činnosti klubů a smysluplném trávení času. Tomuto funkčnímu systému se povedlo vychovat úspěšné sportovce, kteří uspěli na celostátních soutěžích nebo excelovali v národních ligách (Lumír Sedláček – prvoligový fotbalista z malé obce Chlebičov).

Senioři se setkávají v klubech seniorů, kde organizují akce všeho druhu. Učí se pracovat s počítačem, jezdí na zájezdy a výlety, navštěvují divadelní představení nebo mají besedy s významnými osobnostmi regionu.

Kluby seniorů působí v obcích Bolatice, Chuchelná, Hlučín, Kravaře, Bohuslavice a dalších.

Z výše uvedeného je zřejmé, že komunitní práce ve sdruženích, spolcích a sportovních klubech se týká všech věkových kategorií. Členové se do práce dobrovolně zapojují, díky této společné práci a aktivitám mohou řešit problémy, vzájemně obohacovat svůj život, zapojit do komunitního života všechny skupiny obyvatel a efektivně využívat lidské zdroje v komunitě.

2.1.2 Komunitní vzdělávání

Komunitní vzdělávání se týká všech členů komunity bez věkového omezení a účastní se ho pouze ten, kdo chce sám zvýšit svoji úroveň vzdělání v jakékoliv oblasti.

Podle Murphy a Nováka je komunitní vzdělávání založeno na třech základních principech. Prvním je celoživotní učení (formální a neformální učební příležitosti pro všechny členy komunity). Druhým principem je aktivní zapojení členů komunity (občanská zodpovědnost, organizování aktivit pro členy komunity a podpora demokratických procesů při rozhodování). Třetím základním principem je efektivní využívání zdrojů (efektivní využívání fyzických, finančních i lidských zdrojů, spolupráce organizací) (Murphy, Novák, 2005, s. 9).

Dá se říci, že komunitní vzdělávání je proces, který zapojuje různé skupiny lidí do společných akcí. V obci Bolatice probíhá např. Den zdraví. Akce, při které je možné konzultovat s lékaři své zdravotní problémy, nechat si změřit krevní tlak, cukr v krvi apod. Během tohoto dne probíhají různé přednášky a prezentace. Návštěvníci se mohou seznámit s novinkami ve zdravé výživě, s léčením různých chorob nebo zakoupit potravinové doplňky a zdravotní pomůcky. Se Dnem zdraví souvisí akce Pochod za zdravím, která se koná následující víkend a která má každoročně narůstající počet účastníků (Osobní rozhovor s Gabrielou Bočkovou, vedoucí odboru kultury obce Bolatice).

2.1.2.1 Komunitní vzdělávání na Hlučínsku

V oblasti komunitního vzdělávání je v průběhu let 2012 – 2014 na Hlučínsku několik zajímavých projektů. Jedním z nich je projekt „Ovocnářské vzdělávání na Hlučínsku“, který se snaží formou seminářů, exkurzí a kurzů vrátit do regionu tradici ovocnářství, která zde byla v minulosti velmi bohatá. Kromě ovocnářského vzdělávání se snaží další projekt Sdružení obcí Hlučínska formou kurzů a vzdělávacích aktivit podpořit další tradiční venkovské činnosti. Jedná se o pěstování zeleniny, pletení košíků, dekorace z květin a tradice samozásobitelství na Hlučínsku. Kurzy jsou určeny pro podnikatele, zástupce organizací a veřejné správy (Ovocnářské vzdělávání).

Významné místo má na Hlučínsku i místní folklor. Předávání tohoto odkazu předků na další generace také souvisí s komunitním vzděláváním. Obyvatelé Hlučínska nezapomínají na odkaz předků, na lidové nářečí a na to, z čeho vzešli. Folklorní odkaz zde možná není tak silný jako třeba na jižní Moravě, ale také má svá specifika. Hlučínské kroje jsou mnohem skromnější než z ostatních regionů, ale přesto mají své kouzlo. Při výjimečných příležitostech jako jsou třeba dožínky, se ženy i muži oblékají do těchto tradičních krojů. Hlučínský folklor není jen tradiční kroj, ale i hudba a písně, které předávají dalším generacím lidové soubory. K folkloru patří i tradiční hlučínské nářečí. V hlučínském dialektu vycházejí knihy, zábavný týdenní sloupek v okresním periodiku a jiné. Za zmínku stojí folkloristka Lýdie Rumanová nebo spisovatelka Jana Schlossarková, které svá díla vydávají v hlučínském nářečí. Většina dialektu je však uchovávána pro budoucí generace především ústně. Tradice a zvyky dodržované na Hlučínsku respektují nářečí a provázejí tyto kulturně-společenské aktivity v živé formě.

(Ukázka z hlučínského nářečí)

„Ešče naša oma muvila enem po našemu. Ja se ešče baj co pamatuju, ale moje džeči už teho moc něrozumju. A tak sem posbirala v

paměči, co ešče z tej naši řeči znam a budu moc rada, jak mi v tym pomožeče i vy. Bo v každej džečině se muvi inym dialektem a jedno a to samo se řekně ganc inakši.“ (Melecká 2011)

Ještě naše babička hovořila jen „po našemu“. Já si ještě i na něco pamatuji, ale moje děti už tomu moc nerozumí. Posbírала jsem proto v paměti, co si ještě z naší řeči pamatuji a budu moc ráda, když mi s tím pomůžete i vy. Protože v každé vesnici se hovoří jiným dialektem a stejná věc se řekne úplně jinak (Překlad autorka).

Regionální kultura na Hlučínsku je podporována různými kulturními a společenskými institucemi. Kulturní středisko Zámek Kravaře, Hlučínské Muzeum, Skanzen v obci Bolatice a Místní akční skupina Hlučínsko vydávají publikace vztahující se k etnografii, umění, přírodě a k historii regionu a lidovým tradicím. Zároveň jsou pořádány konference, vydávány pravidelné sborníky, obecní a městské zpravodaje a noviny.

V několika obcích Hlučínska působí německé spolky, které sdružují české i německé občany, kteří na Hlučínsku žijí. Spolky působí v Hlučíně, Kravařích, Bolaticích a Štěpánkovicích. Jsou to organizace kulturně společenského charakteru. Pořádají jazykové kurzy, mše v německém jazyce, výměnné pobyty pro děti a mládež, přibližují zájemcům německou kulturu. Díky těmto spolkům se na Hlučínsku zachovávají staré německé zvyky a tradice. Spolky se snaží udržet i zájem o německý jazyk na Hlučínsku, ale těch, kteří umí nebo chtějí umět německy, stále ubývá. Německé spolky a jejich aktivity budou více přiblíženy a specifikovány v závěrečné kapitole.

Komunitní vzdělávání na Hlučínsku, lze popsat jako vzdělávání, které reflektuje na potřeby obyvatel komunity. Obyvatelstvo Hlučínska už je po staletí vystaveno společným vnějším a vnitřním vlivům (státní zřízení, politické uspořádání, nedostatek pracovních příležitostí, katolická víra a další). Všechny tyto vlivy ovlivňovaly a ovlivňují potřeby v oblasti komunitního vzdělávání. V dalších kapitolách budou blíže popsány

vzdělávací organizace na Hlučínsku, které se významně podílejí na udržování komunitního života.

2.1.3 Návaznost komunitního vzdělávání na integrální andragogiku

Komunitní vzdělávání se týká andragogiky, jako vědy v širším slova smyslu tzn. integrální andragogiky. Podle Bartoňkové a Šimka představuje integrální andragogika pojetí andragogiky v širším slova smyslu, to znamená, že zdůrazňuje individuální a sociální souvislosti kultury, ekonomiky a politiky, na rozdíl od andragogiky v užším smyslu, která zahrnuje teorii vzdělávání dospělých (Bartoňková, Šimek, 2002, s. 27).

V. Jochmann pojímá integrální andragogiku jako: „...vědu o výchově a vzdělávání dospělých, která studuje výchovu dospělých jako jednu ze základních sociálních funkcí ve všech jejích prvcích a aspektech: objekt výchovy, výchovné faktory, výchovný proces, prostředí.“(Jochmann, 1992, s. 17)

Komunitní vzdělávání v souvislosti s integrální andragogikou označuje Smékalová jako tzv. antropogenetický trojúhelník, který zahrnuje procesy personalizace (utváření originální osobnosti), socializace (zespolečenšťování) a enkulturace (zvnitřňování kulturních norem). Tyto procesy vedou k utváření a rozvíjení osobnosti, vztahu ke světu, lidem a společnosti (Smékalová, 2012, s. 54).

V integrální andragogice s těmito pojmy souvisí tzv. animace dospělého člověka. Podle Bartoňkové a Šimka je animace chápána jako permanentní proces, který zahrnuje socializaci, enkulturaci a edukaci. Animaci, tj. oduševňování, lze chápat jako nikdy nekončící proces humanizace člověka. Andragogika se tak ve velké míře zaměřuje na vzdělávání mimo institucionální rámec. Jedná se o vzdělávání v pracovní, rodinné, sociální a zájmové oblasti, přičemž toto působení animace vychází z předpokladu, že dospělý člověk se v oblasti vzdělávání pohybuje

dobrovolně a pouze na základě svých potřeb a zájmů (Bartoňková, Šimek, 2002, s. 15-16).

Na základě výše uvedených definicí je možné konstatovat, že komunity a veškerá jejich činnost a působnost úzce souvisí s animačními procesy, které probíhají převážně nezáměrně (funkcionálně) v souvislosti s prostředím, ve kterém se jedinec nachází a se všemi procesy, které ovlivňují jeho život.

Komunita dává lidem prostor pro společné sdílení hodnot. Záleží na každém z nás, jak si dokážeme naši existenci nastavit podle svých hodnot. Obyvatelé Hlučínska měli složitou minulost, která je spojila pravděpodobně navždy velmi silným poutem soudržnosti a pospolitosti. Byli utlačováni, odstrkováni, neměli privilegia ani výhody. Všechny tyto útrapy a ústrky vedly k tomu, že Hlučičané stále drží pospolu a od ostatních regionů se odlišují nejen v historii, ale v konzervativnosti, otevřenosti a pracovitosti.

2.1.4 Metodická poznámka

Při popisu jednotlivých aspektů komunitního života, který je obsahem třetí kapitoly, jsem postupovala v několika krocích. Nejprve jsem na základě výše uvedených informací a odborné literatury definovala komunitní život na Hlučínsku.

Komunitní život ve specifickém regionu Hlučínsko je složen z komunitního vzdělávání, komunitní práce, spolupráce mezi komunitami a setkávání se při různých akcích a volnočasových aktivitách. Je založen na silné hlučínské identitě (plynoucí zejména z vědomí společné pohnuté historie, o které z tohoto důvodu píšu v první kapitole) která vede ke vzájemné spolupráci členů komunit. Hlučičané mají společné cíle, sdílí společné hodnoty a komunitním životem udržují vzájemnou pospolitost. Komunitní život je organizován komunitami, jednotlivými obcemi, Místní akční skupinou Hlučínsko i Sdružením obcí Hlučínska.

Na základě této definice jsem určila tři aspekty hlučínského komunitního života, na jejichž popis se v příští kapitole zaměřím: komunitní život v oblasti vzdělávání (3.1), komunitní život v oblasti kulturně společenského dění (3.2) a komunitní život v oblasti sportu (3.3).

Na základě tohoto rámce aspektů jsem uskutečnila osobní rozhovory s představiteli místních elit, s občany Hlučínska, kteří jsou členy příslušných komunit a účastní se komunitního života i s občany, o kterých jsem předpokládala, že o příslušném aspektu komunitního života budou hodně vědět apod. Kladla jsem jim otázky, které jsem si předem připravila na základě informací, které jsem o daném aspektu komunitního života zjistila z různých materiálů o Hlučínsku na internetu, ve Zpravodajích jednotlivých obcích apod. Otázky, které jsem svým informátorům kladla, měly za cíl zjistit, jakým způsobem daná komunita funguje, jaké má cíle, kdy vznikla, kolik má členů, jaké komunitní aktivity organizuje a jakým způsobem spolupracuje s ostatními komunitami. Rozhovory byly nahrávány na diktafon a následně přepsány. Informace z rozhovorů jsem kombinovala s informacemi z vlastního pozorování, z televizních záznamů akcí jednotlivých komunit a dokumentárních filmů.

3 Vybrané aspekty komunitního života v regionu Hlučínsko

Jak jsem již zmínila, kultura, udržování tradic a vzájemná pospolitost je pro hlučínský region specifická. Spolky, sdružení, města a obce podporují nejen udržování tradic a pospolitost občanů, ale pomáhají také smysluplně vyplňovat jejich volný čas. Připravují pro občany rozmanité komunitní akce, které slouží nejen k setkávání členů dané komunity, ale mohou být i příležitostí pro vznik přátelství, spolupráce, společných aktivit a v neposlední řadě přispívají k celkovému zvýšení kvality života.

3.1 Komunitní život v oblasti vzdělávání

Komunitní vzdělávání je procesem celoživotního učení a je realizováno prostřednictvím formálních a neformálních vzdělávacích aktivit, které jsou dostupné pro všechny členy komunity. Z potřeb dříve zmiňované komunity vychází nabídka i forma jednotlivých vzdělávacích aktivit.

Podle počtu organizací, které se vzděláváním na Hlučínsku zabývají, by se dalo říci, že komunitní vzdělávání je zde široce zastoupeno. Podle informací získaných z rozhovoru s Mgr. Dagmar Quiskovou, manažerkou Místní akční skupiny Hlučínsko, je zpracován strategický dokument pro celé území Hlučínska, který podrobně mapuje současný stav i potřeby všech aspektů života v tomto regionu. Jedna z kapitol strategie se zabývá také vzděláváním. Ze zpracovaných analýz vyplývá, že současné komunitní vzdělávání má velké rezervy. Například v regionu dosud chybí vzdělávací centrum, které by nabídlo vzdělávání v regionální problematice pro širokou škálu cílových skupin. V návrzích pro budoucí regionální centrum se jedná především o vzdělávání v problematice environmentální a udržování a rozvoj tradic Hlučínska. Environmentální znalosti jsou důležité nejen pro dospělé obyvatele regionu, kteří svým jednáním ovlivňují kvalitu životního prostředí, ale také pro školáky a studenty, kteří mohou následně přispět k trvale udržitelnému rozvoji hlučínského regionu. Mezi zajímavé počiny Místní akční skupiny Hlučínsko patří i natáčení dokumentárních filmů. Prvním z nich je film „7 let na Hlučínsku“ a další se připravují. Vzdělávání v oblasti udržování a rozvoje tradic, lidových zvyků a řemesel je důležitým pojítkem minulosti a současnosti a prohlubuje regionální identitu (Osobní rozhovor s Mgr. Dagmar Quiskovou – manažerkou MAS Hlučínsko).

Podle výzkumu uvedeného ve Strategii komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Hlučínsko na období 2014 – 2020 se ve vzdělanostní struktuře území Hlučínska potvrzuje tradiční venkovský charakter, kdy je zde vyšší procento lidí se ZŠ a SŠ vzděláním bez maturity ve srovnání s počtem lidí s vysokoškolským a středoškolským vzděláním s maturitou. Alespoň 9 % VŠ vzdělaných obyvatel napovídá, že určitou roli

zde hraje těsná blízkost Ostravy jako spádového centra zaměstnanosti lidí s vyšším vzděláním. V regionu je však zaměstnáno i mnoho lidí na pozicích, na kterých není nutné vysokoškolské vzdělání. Působí v drobném podnikání či zemědělství. Proti roku 2001 vykazuje Hlučínsko trend patrný v celé ČR - zvyšování počtu vysokoškoláků a středoškoláků s maturitou ve srovnání s lidmi se základním vzděláním a bez maturity. Trend je dán postupným umíráním starších obyvatel s nižším vzděláním a nástupem mladších obyvatel s relativně vyšším vzděláním, než bylo obvyklé o generaci dříve (Lokoč, Frélichová, Halasová, Quisková 2015, s. 13).

O Místní akční skupině Hlučínsko jsem se zmínila již ve druhé kapitole v souvislosti s ovocnářským vzděláváním. Na tomto místě bych chtěla více přiblížit tento spolek, protože pro region Hlučínsko a jeho obyvatele má velký význam. Místní akční skupina Hlučínsko vznikla 27. října 2006 jako občanské sdružení, u jehož zrodu stály dva svazky obcí - Sdružení obcí mikroregionu Hlučínsko a Sdružení obcí mikroregionu Hlučínsko západ, podnikatelské a nepodnikatelské subjekty na území Hlučínska. Společná historická, kulturní a sociální jednota spojila členy Místní akční skupiny Hlučínsko obyvatele mikroregionu, kteří mají zájem o zvýšení životní úrovně, pracovních příležitostí a celkového rozvoje regionu. Modernizace zemědělství, investice do vzdělanosti, sociální oblasti, ale především rozvoj cestovního ruchu - to jsou cesty, kterými se Místní akční skupina chce ubírat (Co je to MAS Hlučínsko).

Místní akční skupina Hlučínsko připravila na rok 2014 – 2020 strategii komunitně vedeného místního rozvoje. Jedním ze specifických cílů v této strategii je i *Rozvinuté komunitní a další vzdělávání pro bohatý a zodpovědný život*. Tento cíl má za úkol poskytování rekvalifikací a dalších vzdělávacích programů pro získání zaměstnání, rozjezd podnikatelských aktivit a aktivní trávení volného času. Podporu stávajících a vytváření nových kroužků na školách, střediscích volného času a jiných zařízeních věnujících se práci s dětmi a mládeží. Podporu a rozvoj nové nabídky celoživotního vzdělávání, dalšího vzdělávání a zájmových kroužků pro lidi v produktivním věku a pro seniory. Rozvoj environmentálního a

regionálního vzdělávání zaměřeného na všechny věkové skupiny. S těmito aktivitami souvisí i založení a provoz centra pro environmentální a regionální vzdělávání (Základní dokumenty).

Podle MAS Hlučínsko hraje podstatnou roli při rozvoji venkovského života další vzdělávání a osvěta, které mohou napomoci nejen k aktivnímu a kreativnímu využití volného času, udržení a rozvoji řemesel a tradic, nýbrž také napomoci při boji s nezaměstnaností a v rozvoji podnikání.

V minulých letech probíhaly v obcích na Hlučínsku kurzy, semináře a přednášky s následující tematikou: jazykové kurzy, počítačová gramotnost, fotografování, přednášky na téma: bezpečnost dopravy, zdravotní péče, právní gramotnost, třídění odpadů a další. Zajímavým počinem je Univerzita třetího věku v Hlučíně (Lokoč, Frélichová, Halasová, Quisková 2015, s. 25).

Město Hlučín ve spolupráci s Vysokou školou podnikání, a.s. nabízí možnost studia Univerzity třetího věku. Studium trvá dva roky, během kterých studenti absolvují celkem čtyři semestry. Jeden semestr trvá zpravidla 15 týdnů. Výuka probíhá jednou týdně v odpoledních hodinách na Gymnáziu Josefa Kainara v Hlučíně. Vyučovací předměty jsou počítače, cizí jazyk, právo a umění. O studium na univerzitě se mohou ucházet občané města Hlučína, ale i blízkého okolí, kteří mají středoškolské vzdělání a minimální věk 55 let. Studium začíná slavnostní imatrikulací v obřadní síni Městského úřadu v Hlučíně. Po absolvování studia se koná slavnostní promoce, kde každý absolvent přebírá certifikát o absolutoriu U3V (Univerzita třetího věku Hlučín).

Aktivita související s Univerzitou třetího věku připravuje ve spolupráci s vysokou školou město Hlučín. Lze tedy říci, že tento druh komunitního vzdělávání realizuje pro své obyvatele městská samospráva.

V městě Kravaře je Malá univerzita III. věku, kterou pro své klienty pořádá Domov pro seniory. Senioři se účastní zajímavých přednášek známých i méně známých osobností převážně z Hlučínska. V letošním roce

se pořádá už XX. semestr. Přednášky tohoto semestru jsou na téma: Básníci Slezska, Poznávání Maroka, Vaření – pečení a Pouť do Říma. O tyto přednášky je pravidelně mezi seniory velký zájem (osobní rozhovor s Márií Meleckou, ředitelkou Domu pro seniory sv. Hedviky v Kravařích)

Významné místo v oblasti komunitního vzdělávání zauímají spolky, které udržují tradici německého jazyka. Spolky byly založeny na začátku 90.tých let, kdy se obyvatelé Hlučínska opět mohli svobodně setkávat se svými příbuznými. Jedním z hlavních úkolů spolků byla pomoc při zařizování německého občanství, o které požádalo mnoho Hlučičanů. Mezi další významné činnosti patřilo a patří snaha o udržování německého jazyka a původních německých tradic.

Klub přátel Německa v obci Štěpánkovice byl založen v roce 1992. Krédem svazu je "Udržování starých tradic a zvyků našich rodičů a prarodičů v německém jazyce". Mezi jeho hlavní současné aktivity patří zachování starých zvyků, kulturních a společenských akcí v německém jazyce a zachování výuky německého jazyka pro mladší generaci. Dalším cílem je účast na pracovních seminářích pro seniory a zajišťování účasti dětí na prázdninových táborech jak doma, tak v zahraničí. Pro členy jsou pořádány zájezdy po republice i do zahraničí. Svaz se podílí na výuce německého jazyka pro děti a mládež. Děti, které zvládly jazyk, pak vystupují s kulturním programem v domově důchodců a při dalších příležitostech. Členové klubu organizují bohoslužby v německém jazyce, kdy pro zúčastněné jsou k dispozici i zpěvníky v němčině. Zároveň pravidelně odebírají německý tisk (Klub přátel Německa).

„Slezský německý svaz na Hlučínsku se sídlem v Bolaticích“ vznikl v roce 1992 na základě podnětů mnoha občanů z Hlučínska. Tato organizace je dobrovolnou nepolitickou regionální organizací kulturně společenského charakteru, sdružující české občany žijící v tomto regionu. Název organizace v němčině zní 'Schlesisch-Deutscher Verband in Hultschiner Ländchen, Ortsgruppe Bolatitz. Svaz si klade za úkol seznamovat své členy i občany s německou kulturou. Jedná se hlavně o

literaturu, tisk, sport a umění. Jde o příspěvek ke vzájemnému porozumění a sblížení na cestě do společné Evropy. Svaz spolupracuje se Základní školou v Bolaticích při šíření znalosti německého jazyka v kurzech a konverzacích. Zajišťuje a finančně podporuje večerní kurzy německého jazyka pro dospělé. Zároveň zajišťuje pobyty pro děti na letních táborech s výukou německého jazyka, bohužel zájem o ně stále klesá (Slezský německý svaz na Hlučínsku se sídlem v Bolaticích).

Klub přátel Německa Kravaře v obci působí od roku 1995. Jedná se o nepolitickou organizaci kulturně - společenského charakteru, sdružující české i německé občany, kteří žijí v Kravařích a okolí. Klub má v současnosti přes 400 členů. Jednou měsíčně pořádá v zámecké kapli sloužení mše svaté, která je celebrowaná v německém jazyce. Klub nabízí a organizuje kurzy německého jazyka pro začátečníky a pokročilé, pravidelně organizuje členské schůze, zájezdy pro své členy a jejich rodinné příslušníky. Organizuje také společenské akce např. letní slavnost, společenské večírky, pravidelné oslav Dne matek, každoroční ples a další kulturní akce např. koncerty (Osobní rozhovor s panem Reinhardem Večerem, předsedou Klubu přátel Německa).

Sdružení slezsko – německých přátel Hlučínska působí v Hlučíně od roku 1995 a v současné době má přes 120 členů. Sdružení je nepolitickou organizací, která sdružuje české i německé občany, žijící v Hlučíně a okolí. Podobně jako ostatní kluby přátel Německa pořádá i toto sdružení mše svaté celebrowané v německém jazyce, jazykové kurzy, kulturní akce pro své členy, ale i pro zájemce z veřejnosti, výměnné pobyty, výstavy nebo pravidelná setkávání seniorů. Sdružení podporuje vzájemné vztahy a kontakty mezi slezskými a německými obyvateli v Hlučíně, ale i v přilehlém Polsku. Paní Rončka mi sdělila, že v současnosti bydlí na Hlučínsku 35-40 tisíc obyvatel, kteří mají kromě státní příslušnosti ČR i státní příslušnost SRN. Zajímavostí je německo - české internetové rádio www.halloradiohultschin.cz, které vzniklo v roce 2014 a jak se zmínila ředitelka sdružení paní Marie Rončka, je to jediné internetové rádio svého

druhu na světě. Během rozhovoru padl postesk na minimální zájem mladých lidí o výuku němčiny. Přestože se sdružení snaží přilákat mládež všemožnými způsoby, zájem je mizivý (Osobní rozhovor s paní Marií Rončka, ředitelkou sdružení).

Jedním z dalších spolků, které je důležité zařadit ke komunitnímu vzdělávání je Klub vojenské historie, který působí ve Velkých Hošticích. Na Hlučínsku se zachovalo mnoho artefaktů připomínajících boje II. Světové války. Patří k nim také uniformy wehrmachtu a SS, řády a vyznamenání, nebo předměty denní potřeby vojáků a důstojníků německé armády. Předměty, které patřily těm, kteří ve zmíněné armádě v době války sloužili. Tyto cennosti jsou uchovávány v rodinách jako velké poklady. V roce 2011 vznikl ve Velkých Hošticích Klub vojenské historie, který se schází v prostorách bývalého srubu Československého pohraničního opevnění s označením OPS - 10. V tomto srubu se pořádají pravidelná setkání, bojové ukázky spjaté s historií německé armády. Ukázek se účastní podobně zaměřené skupiny z jiných částí Moravy, Čech i ze zahraničí. V bunkru je uložena sbírka archiválií (kdo a kde sloužil), nalezené i sbírkové předměty (zbraně a munice). Činnost klubu je morálně i finančně podporovaná nejen ze strany obce, ale také regionálními podnikateli i podnikateli ze zahraničí (osobní rozhovor s Davidem Pluschkem- předsedou klubu).

Výše uvedený způsob komunitního vzdělávání patří do vzdělávání vycházejícího z potřeby komunit. Je to vzdělávání, jež je postaveno na základech projevených zájmů a potřebách místních občanů. Toto vzdělávání lze nazvat také zájmovým vzděláváním.

3.2 Komunitní život a kulturně společenské dění v obcích

Hlučínska

Hlučínsko neoplývá pamětihodnostmi republikového významu, tuto kategorii zde naplňuje pouze několik zámků a kostelů, najdeme zde však pamětihodnosti významné v rámci regionu i kraje, celou řadu památek

místního významu a zařízení, která prezentují region Hlučínsko nejen k turistům, ale přibližují zdejší historii a tradice místním obyvatelům – zámky, muzea, skanzen, naučné stezky (Lokoč, Frélichová, Halasová, Quisková 2015, s. 26).

O co méně má Hlučínsko památek, o to více nezapomíná na svou historii, tradice a předky. Kulturní a společenský život na Hlučínsku je pestrý a bohatý. Obyvatelé hlučínských měst a obcí se velmi rádi setkávají na společenských událostech, jako jsou plesy, odpusty, dožínky, karmaše aj. Kulturní a společenské akce jsou nedílnou součástí komunitního života na Hlučínsku. Probíhají v průběhu celého roku a za dobu trvání se staly již tradičními akcemi s hojnou účastí. Mezi společenské akce je potřeba zahrnout i tradiční akce náboženské. Společenských akcí se účastní všechny generace od miminek v kočárcích až po seniory. Tyto akce jsou vždy dlouho dopředu očekávány a účast na nich se plánuje s předstihem.

Společenské, kulturní a náboženské akce jsou v této části práce rozděleny podle ročních období, ve kterých se konají a následně podle jednotlivých realizátorů. Některé pojmy nejsou kromě Hlučínska známé, proto je zde přiblížím a pokusím se je vysvětlit.

Leden: plesy, novoroční koncerty, tříkrálové koncerty, maškarní plesy pro děti

Únor: pochování basy, masopustní akce

Březen: vítání jara, velikonoční akce (březen/duben), společensko – taneční akce, oslavy MDŽ, oslavy Josefa

Duben: pálení čarodějnic, stavění máje, Den Země

Květen: Noc kostelů, májové plesy, kácení máje, náboženské procesí, oslavy Dne matek, koncerty, Svatofloriánské setkání hasičů

Červen: Den dětí, Hlučínské slavnosti, zvěřinové hody, oslavy Božího těla, zahradní slavnost

Červenec: Hlukfest Bolatice (Hudební festival), Anenské slavnosti, Festival Kultury Hlučínska a jarmark řemesel, pивní slavnosti, obecní slavnosti

Srpen: zahrádkářské slavnosti a výstavy, dožítky, myslivecké hody, letní karnevaly, hudební festivaly

Září: Koláčobraní, výstavy drobného zvířectva, strassenfest (Strassenfest znamená v němčině uliční slavnost. Na Hlučínsku se pořádají na jedné nebo několika ulicích v obci, většinou na konci léta. Na slavnostech je u každého domu stánek s občerstvením, které připravili obyvatelé domu, posezení a na ulici je i místo pro hudbu a taneční parket), pouťové slavnosti, vítání prvňáčků

Říjen: drakiády, fotbalové turnaje, krmáše (Slovo krmáš je zkomoleninou německého slova die Kirmes, což v češtině znamená posvícení. Posvícení znamená posvěcení kostela. V každé obci se krmáš slaví jindy, protože termín odpovídá datu, kdy byl kostel vysvěcen).

Listopad: výlov rybníku v Dolním Benešově, vesnické zabíjačky, vinobraní, lampionový průvod, Hubertská pouť

Prosinec: mikulášské a adventní jarmarky, zpívání u vánočního stromu, adventní koncerty, rozsvěcení vánočního stromu, novoroční běh

Podle dostupných informací Místní akční skupiny Hlučínsko se koná na Hlučínsku v průběhu roku 251 kulturně-spoločenských akcí a 48 náboženských akcí (Vyhodnocení dotazníků – podklad pro tvorbu integrované strategie rozvoje regionu Hlučínska).

Níže uvedené spolky, kluby, sdružení a obce jsem vybrala na základě definice komunitního života tak, aby bylo možno poukázat na specifika daných komunit a celkového komunitního života. Důraz byl kladen i na specifikaci sdílených hodnot, společných zájmů a společných problémů v rámci komunit.

V každém městě a obci na Hlučínsku začíná počátkem ledna plesová sezóna, která trvá až do období masopustu. V tomto období bývá ve městech i obcích několik plesů najednou. Období pro plesy je krátké a těch, kteří chtějí ples uskutečnit, je mnoho. Plesy pořádají školy, hasiči, myslivci, rybáři, sportovci, zahrádkáři, města a obce.

Plesy patří mezi významné společenské události a organizátoři se na ně vždy zodpovědně připravují. V plesové sezóně 2015 opět proběhlo několik větších i menších plesů. Chtěla bych se zastavit u několika významných plesových akcí, které se na Hlučínsku pravidelně organizují.

Nejčestnější místo ze všech má na Hlučínsku každoroční Bál Hlučínska. Jedná se o ples Sdružení obcí Hlučínska, který se vždy po čtyřech letech střídá v Dolním Benešově, Hlučíně, Kravařích a Bolaticích.

V roce 2015 se opět po čtyřech letech stal organizátorem Bálu Hlučínska Dolní Benešov. Již 17. ročník této významné společenské akce byl pořádán v Kulturním domě Dolní Benešov. V roce 2016 se Bál Hlučínska uskuteční v Hlučíně (Besedník č. 222 – zpravodaj města Kravaře).

V obci Bolatice se v roce 2015 konal 17. ročník obecního plesu. V kulturním programu vystoupila i místní pánská taneční skupina Bobří, která svým vtipným tanečním vystoupením zpestřila tuto společenskou událost. Bobří jsou taneční mužská recesní skupina, název je vytvořen ze zkratk slova Bolatičtí břicháči. Oficiálně vznikla v roce 2008, kdy jejich tehdy 10 členů nacvičilo vystoupení Poupata (na hudbu Michala Davida). Úplně poprvé část členů Bobřů vystoupilo již v roce 2006 na Bále Hlučínska s vystoupením Labutí jezero. Jednalo se o krátké komické vystoupení reagující na tehdy rozšířenou ptačí chřipku. V dalších letech pak Bobří nacvičili tance Mažoretky, Krasivie Vasilisy Labutí jezero, Aquabely I a Aquabely II, Skotské tance a jako poslední nacvičili v roce 2015 Voltiž. Bobří pravidelně vystupují nejen v Bolaticích a na Hlučínsku, ale i v Polsku, Německu a v dalších městech České republiky (Informace získány od Mgr.

Herberta Pavery, starosty obce Bolatice a zakladatele skupiny Bolatičtí břicháči). Obecního plesu v Bolaticích se zúčastnili nejen občané obce, ale i obyvatelé ze širokého okolí (Osobní rozhovor s místostarostou Bolatic Martinem Bortlíkem)

Společenský ples města Hlučína uvedl jeho starosta. Doprovodným programem tohoto plesu byl balet. Návštěvníci plesu mohli shlédnout malování světlem, kdy na speciální luminiscenční ploše vznikaly a opět pohasínaly nádherné světelné obrazy ze života kraje i města. Před diváky se objevily např. Beskydy, panna vystupující z Hlučinského jezera a na závěr znak města Hlučína. Po celý večer provázela ples živá hudba a cimbálová muzika. Na své si tak přišli vyznavači různých tanečních a hudebních žánrů (Ples města Hlučína).

Stejně oblíbené jako plesy pro dospělé se těší i maškarní plesy pro děti. Pořádají se téměř v každé vesnici a pořadatelem bývají většinou zájmové spolky žen. Jako příklad může být uvedeno Sdružení maminek Služovice a Vrbka, které připravilo jeden z těchto tradičních dětských maškarních plesů. Tyto plesy bývají pořádány každoročně a jsou stylizovány na dané téma. V roce 2015 byl ústředním tématem maškarního plesu statek a od něho byl odvozen název celé akce – Na statku (Maškarní ples pro děti).

V průběhu plesové sezóny proběhl v Hlučíně Tradiční hasičský ples, který organizoval Sbor dobrovolných hasičů Hlučín, v Dolním Benešově se uskutečnil Rybářský ples, v obci Oldřišov Myslivecký ples nebo Obecní ples v obci Hať. Každoročně se uskuteční také mnoho maškarních karnevalů pro děti nebo plesů spojených s pochováním basy. Symbolické pochování basy znamená ukončení masopustu – v minulosti podle církevních zvyklostí tato akce znamenala konec masopustního veselí a nastalo čtyřicetidenní období půstu. Věřící se v postní době připravovali na největší křesťanské svátky, kterými jsou Velikonoce. V současnosti se již půst tak striktně nedodrжуje, ale náznak utišení společenského života v postním období je na Hlučínsku zřetelný (Masopust – zvyky a tradice).

Plesy sdružení, spolků a zábavy spojené s pochováním basy organizují jednotlivá sdružení sami, obvykle bez podpory obce. Členové sdružení a spolků se vždy rádi, zodpovědně a aktivně podílí na přípravách souvisejících s přípravou plesů.

Vzkříšenou zimní tradicí, o kterou se zasloužila kravařská komunita, je draní peří. Již několik let se koná na zámku města Kravaře „Bešeda u peřa“, která především mladým lidem přibližuje trávení zimních večerů v dobách, kdy televize byla neznámým pojmem. Během zimních měsíců se ženy se věnovaly zpracovávání zbytků zemědělské produkce a během práce se vyprávěly nejrůznější historky (Draní peří aneb jak to bylo, pohádka).

Jedním z dalších aspektů komunitního života na Hlučínsku a současně společenskou událostí jsou výstavy. Může se jednat o výstavy svazů zahrádkářů a chovatelů, vánoční jarmarky s výstavkou řemesel, velikonoční výstavy spojené s tradičními zvyky, různé sběratelské výstavy apod. Výstavy probíhají v průběhu celého roku po celém Hlučínsku a vždy se setkávají s kladnými ohlasy. Snad všechny obyvatelé Hlučínska zajímá život jejich předků a historie jejich regionu. Na výstavách nebo jarmarcích starší rádi zavzpomínají na dnes již skoro zapomenutá řemesla a mladí se poučí, na co který nástroj v domácnosti nebo na statku sloužil.

Jednu z velmi zajímavých výstav na téma Hlučínsko, jeho obyvatelé, život, válka a tradice otevřelo v lednu 2014 Muzeum Hlučínska. Jedná se o stálou expozici, která bude v muzeu umístěna až do konce roku 2018. Nese název „*Kdo jsou lidé na Hlučínsku*“ a návštěvníkům nabízí ucelený pohled na pohnutou a zcela specifickou minulost, kterou Hlučínsko v průběhu svého vývoje prodělalo. Expozici tvoří tři výstavní celky: nádvoří, přízemí a podkroví hlučínského zámku. Na nádvoří je na cihlových stěnách časová osa, obsahující několik desítek pro Hlučínsko zásadních dějinných událostí. Druhý výstavní celek je situován do přízemí budovy hlučínského zámku. Obsahem této části je šest tematických celků - *Války a armády*, *Hranice území*, *Správa území*, *Rodina*, *Ekonomika a Identita*. Celkový emotivní zážitek této části umocňuje šest informačně bohatých krátkých

stylizovaných filmů a fakta, z grafického hlediska zajímavě uspořádaných působivých dokumentů, fotografií a předmětů vložených do nezvyklých souvislostí. Závěrečná expoziční část v podkroví nazvaná „*Paměť národa*“ přibližuje individuální osudy a příběhy obyvatel formou video-záznamů. Vše dokresluje atmosféra „půdy“, která navozuje dojem dávno zašlých dob. V průběhu roku na výstavu navazují různé doprovodné programy (Výstava Kdo jsou lidé na Hlučínsku).

Mezi již tradiční výstavy patří Vánoce na zámku a Velikonoce na zámku. Tyto výstavy se pravidelně uskutečňují na zámku v Kravařích a jsou navštěvovány Hlučíňany i návštěvníky z celého kraje.

Každoročně druhý adventní víkend probíhá na zámku v Kravařích výstava Vánoce na zámku. Během akce si mohou návštěvníci prohlédnout ukázky mnoha dnes již pomalu zapomenutých řemesel. Na nádvoří jsou kováři, řezbáři, ve vnitřních prostorách zámku paličkování nebo krajkářství. Zájem je o moderní i tradiční vánoční ozdoby nebo zdobené perníčky. V bohatém kulturním programu vystupují dětské, pěvecké a folklorní soubory. Tuto akci zhlédne pravidelně kolem šest tisíc návštěvníků.

Dva týdny před Velikonocemi se na zámku v Kravařích koná pravidelná výstava Velikonoce na zámku. Návštěvníci mohou zakoupit velikonoční dekorace, prohlédnout si ukázky zapomenutých řemesel. Svou práci zde předvádějí košíkáři, řezbáři, dráteníci, perníkářky a nechybí ani tradiční malování kraslic. Během výstavy probíhá i bohatý doprovodný program, ve kterém vystupují dětské soubory ze širokého okolí. Pro děti je připraveno představení loutkového divadla, případně si mohou sami nakreslit velikonoční kraslice. Každoročně navštíví během této akce kravařský zámek několik tisíc návštěvníků (osobní rozhovor s Bc. Martinou Řeháčkovou, vedoucí odboru kultury města Kravaře)

Hlučínsko patří ke krajům, ve kterých má své místo tradiční regionální kuchyně. Hlučíňané mají mnoho specifických regionálních jídel. K místním gastronomickým zajímavostem patří například svíčková na

smetaně se zelným salátem, obalovaný řízek s chlupatými bramborovými knedlíky, koblihy (zvané kreple, které se ihned po upečení obalují v cukru), sladká perníkovo – švestková omáčka podávána k masu nebo vyhlášené hlučínské koláče. Tyto tradiční koláče nesmějí chybět na žádné větší oslavě (Autorčiny vlastní poznatky).

Už jedenáct let pravidelně koncem srpna probíhá v hlučínském kulturním domě tradiční kurz pečení koláčů, který pořádá Kulturní centrum Hlučín. Kurz se těší velké oblibě pro svou specifičnost a výjimečnost. Pečení koláčů už není jen doménou žen, ale mezi absolventy kurzu se objevují i muži. Zájemci se seznámí nejen s recepturou nezaměnitelných hlučínských koláčů, ale setkají se také se zajímavou osobností zdejšího regionu, se spisovatelkou a básnířkou paní Janou Schlossarkovou. Hlučínské koláče jsou specifické jejich posypem. Není to drobenka, která se běžně používá. Jsou to kopečky z drobenky, které jsou posazené tak, že vytváří pravidelnou ozdobu. Koláče mohou mít různé nádivky. Tradiční a nejčastější jsou tvarohové, makové a povidlové. Naprostou zvláštností byly v dřívějších dobách tzv. zelné koláče. Hospodyně nakrouhaly čerstvé zelí, které pak dlouho smažily na másle. Zelí se pak ochutilo třeba skořicí. Bývala to taková náhražka, když byla nouze nebo neúroda (Podívejte se: Jak se pečou právě hlučínské koláče).

V dubnu 2014 uspořádalo Kulturní centrum Hlučín novou netradiční akci „První koláčobraní na Hlučínsku“. Šest regionálních výrobců hlučínských koláčů z Hlučina, Bolatic, Dolního Benešova, Kobeřic, Píště a Petřkovic svezlo do kulturního domu v Hlučíně tři tisíce kusů tohoto voňavého a oblíbeného pečiva. Na místě bylo možné koláče ochutnávat, koupit, objednat a také srovnávat (První „koláčobraní“ na Hlučínsku).

Lidové tradice se udržují v každé obci a městě na Hlučínsku. Za zmínku určitě stojí skanzen lidových tradic a řemesel v Bolaticích. Skanzen lidových tradic a řemesel v Bolaticích byl zřízen v roce 2002. Nachází se v blízkosti kostela, v jednom z mála dosud zachovalých příkladů

tradičního vesnického stavení. Občané Bolatic věnovali do skanzenu většinu exponátů. Návštěvníci si zde mohou prohlédnout obytné části domu, prádelnu, stáj pro koně, chlév pro krávy aj. a mohou se také podívat, jaké nářadí se dříve používalo v zemědělství a v domácnosti. V areálu skanzenu se kromě prohlídek konají také kulturně společenské akce tradičního lidového charakteru (Skanzen lidových tradic a řemesel Bolatice).

Ve skanzenu se konají zajímavé akce během celého roku. Obec Bolatic se snaží ve spolupráci s občany staré tradice nejen udržovat, ale i vyhledávat ty už dávno zapomenuté. Netradiční, mladou akci, která na podzim roku 2015 bude mít páté pokračování je bolatický Kobzolfest. Kobzolfest vymysleli bolatičtí dobrovolníci a nadšenci, kteří se starají o občerstvení, kde jsou všechna jídla pouze z brambor. Připravují se tradiční bramborové placky, bramborový guláš, sladké koláče a buchtý, bramborový salát s masovou přílohou. Každý rok je nabídka jídel obměňovaná. Podávaly se i bramborové langoše, plněné brambory nebo bramborový tatarák. Během festivalu hraje cimbálová muzika. Tuto akci založili místní občané, ale realizace probíhá ve spolupráci s obcí. Jedná se o oslavu lidské práce a úrody. Brambory byly na Hlučínsku vždy tradičním pokrmem (osobní rozhovor s Gabrielou Bočkovou, vedoucí odboru kultury obce Bolatice).

K dalším společenským a zároveň i náboženským akcím patří tradiční dožínky. Na tomto místě bych chtěla zmínit dvě, podle názvu sice stejné akce, ale jinak naprosto rozdílné. V obci Bolatic probíhá každoročně na konci srpna oslava úrody – Dožínky. Celá akce začíná průvodem do kostela. Ve slavnostně dožínkově vyzdobeném kostele proběhne mše svatá a poděkování za úrodu. Následně se průvod s alegorickými vozy a koňskými spřeženími vydává přes vyzdobené ulice obce, kde obyvatelé mají vyzdobené ploty ozdobami ze slámy, kukuřicí nebo obilím. Průvod končí na místním hřišti, kde se odehrává již neoficiální část programu. Pro silně věřící bolatické obyvatele končí oficiální část mší v kostele, pro ostatní program pokračuje na hřišti (osobní rozhovor s Gabrielou Bočkovou, vedoucí odboru kultury obce Bolatice).

Novodobou akcí, která vzkřísila tradiční pořádání dožínkových slavností, založili sami zemědělci v pohraniční obci Hať. Jakmile soukromí zemědělci mohli po politických změnách v roce 1989 legálně vykonávat svou profesi, pocítili nutnost svou každodenní práci a vyrovnávání se s přírodními podmínkami ventilovat na veřejnosti. Haťští zemědělci si ustavili svůj vlastní organizační výbor pro pořádání místních dožínků jako díkuvzdání půdě za poskytnutí obživy. Na oslavy se sjíždějí občané ze širokého okolí. A to nejen z české strany, ale v posledních letech také obyvatelé z okolních polských obcí. Dožínky začínají mší v místním kostele a poté jde slavnostní průvod přes celou obec až k místu setkání představitele obce se zemědělci zvoleným hospodářem. Samozřejmostí je velký dožínkový věnec, který je výtvorem samotných zemědělců, stejně jako napečení tisíců koláčů. Celé odpoledne se lidé společně baví a především upevňují své vazby a pouta nejen mezi sebou, ale také k místnímu regionu (osobní rozhovor s p. Marií Gospošovou, členkou organizačního dožínkového výboru, obec Hať).

Město Hlučín každoročně pořádá Festival kultury a hlučínských řemesel. Základní myšlenka a poslání této akce je v tom, aby jednotlivé obce v rámci regionu Hlučínska představily veřejnosti své kulturní aktivity, které u nich fungují. A tak se v rámci festivalu představují různá hudební seskupení především dechové hudby, soubory taneční, folklorní, národopisné i pěvecké. Základní kameny tohoto festivalu položilo Kulturní centrum Hlučín, které přišlo v roce 2008 s nápadem zorganizovat akci s názvem „Obce se představují“. Během letních víkendů se na nádvoří zámku v Hlučíně vždy představila jedna obec (nebo někdy dvě) se svým kulturním programem. Akce se hodně líbila a tak se zrodil nápad stmelit všechno do jednoho dne jako festival a zapojit do toho ještě více obcí Hlučínska. Nad akcí převzalo záštitu Sdružení obcí Hlučínska. Akce se přesunula z nádvoří zámku na hlučínské náměstí (bylo postaveno velké podium, ozvučení a posezení pro diváky). Hned první festival měl velký ohlas jak u diváků, tak účinkujících. V roce 2013 dostal Festival kultury a hlučínských řemesel mezinárodní příchuť, neboť do něho byly zapojeny i obce z Polska. Festival

pokračuje i v roce 2015 a opět se uskuteční v polovině července na náměstí v Hlučíně (osobní rozhovor s Mgr. Zdeňkem Kačorem, ředitelem Kulturního centra Hlučín).

Velkým folklorním svátkem je festival Kolaja, pořádný v obci Hať. Pořadatelem je samotná obec, v roce 2014 se dne 23. listopadu konal již třináctý ročník. Jedná se o přehlídku místních folklorních souborů. Přehlídky se účastní tradičně soubory z hlučínského regionu. V roce 2014 se poprvé představil i polský soubor (Haťský zpravodaj - Kolaja).

Pro místní občany je významným kulturním svátkem Setkání chrámových sborů Hlučínska. Tato velkolepá akce se koná každoročně a hostitelem chrámových sborů hlučínské oblasti je pokaždé jiná farnost na Hlučínsku. V roce 2014 se Setkání chrámových sborů uskutečnilo v obci Šilheřovice a byl to již sedmáctý ročník v pořadí. Setkání se zúčastnilo jedenáct chrámových sborů. Celá akce byla podporována (především finančně) Sdružením obcí Hlučínska. Všichni vystupující obdrželi jako vzpomínku na tento den pamětní medaile. Kostel byl zaplněn posluchači, což svědčí o vysokém renomé celé události (Osobní rozhovor s Jarmilou Thomasovou, bývalou starostkou obce Šilheřovice a hlavní organizátorkou Setkání chrámových sborů 2014).

Zajímavou a již tradiční komunitní akci v obcích Hlučínska se stal Strassenfest neboli uliční festival. Tato akce se nedá srovnat s žádnou jinou v České republice. Koná se pravidelně koncem léta na ulicích obcí. Bývá buď na jedné ulici, nebo na několika ulicích současně. Strassenfest znamená sousedská setkávání, posezení u dobrého jídla a pití a udržování vztahů v komunitě. V ulici jsou stánky s občerstvením, domácím jídlem, s posezením a hudbou. Na těchto akcích se schází převážně jen obyvatelé dané obce. Všechny aktivity spojené se Strassenfestem si organizují aktéři sami. Jak už to na Hlučínsku bývá, natírají se ploty, zametají cesty a akce může začít. Před termínem akce se vždy obyvatelé dané ulice dohodnou, kdo bude co prodávat, péct nebo vařit. Předchází se tím nedorozumění, aby třeba nebyly na ulici jen stánky s nealkoholickými nápoji nebo

bramborovými placky. Před zahájením nového ročníku předá předchozí organizátor velký pomyslný klíč další ulici. Každá obec má jinou formu tohoto minifestivalu. Někdy jsou obyvatelé oblečení v maskách, které mají znázorňovat nějaký příběh, případně název ulice, jindy mají na sobě trička s názvem své ulice a konkrétním ročníkem. Strassenfesty se v obcích začaly organizovat někdy kolem roku 2000 a je nutné zdůraznit, že tyto akce jsou vždy precizně a do detailů připraveny (osobní rozhovor s Gabrielou Bočkovou, vedoucí odboru kultury obce Bolatice).

Koncem roku v souvislosti s církevním vánočními tradicemi se v celém hlučínském regionu konají akce, které kopírují starosvětské uctívání tohoto období. Vše začíná adventem a v obcích se za široké účasti občanů, ale také představitelů obcí a zejména zástupců místních farností, rozsvítí vánoční strom. V obcích se konají adventní koncerty, společné zpívání koled. Tato tradice se objevuje i v mateřských a základních školách. Konají se dobročinné akce, které organizují nejen místní farnosti, ale také spolky a kluby (Osobní rozhovor s Lenkou Osmančíkovou – projektovou manažerkou Sdružení obcí Hlučínska).

3.3 Sportovní vyžití a komunitní život na Hlučínsku

Ke komunitnímu životu na Hlučínsku neodmyslitelně patří i sportovní kluby a organizace. Sportovní společenský život postrádá význam tradic a zvyků, nicméně je důležitou součástí společného trávení volného času. Sportovní kluby, hřiště a tělocvičny se stávají místem setkávání široké komunity lidí, kteří při svých sdílených zájmech vedle sportu tráví určitý čas i mimosportovní činností. Vzájemné diskuze, výměny názorů a společné debaty jsou rovněž místem, kde se dotváří regionální identita a posiluje komunitní život. Kromě společně sdíleného volného času a sportovní činnosti přispívá ke zdravému životnímu stylu. Nezanedbatelný podíl mají místní kluby a spolky při organizaci vlastních sportovních a společenských akcí.

Strategie komunitního rozvoje MAS Hlučínsko potvrzuje poměrně dobrou nabídku pro aktivní trávení volného času na Hlučínsku, a to co se týká zastoupení v jednotlivých obcích i pestrosti jednotlivých zařízení. Nejčastější jsou dětská hřiště, která se vyskytují v každé obci, často i ve větších počtech; fotbalová hřiště, která potvrzují oblibu tohoto sportu na Hlučínsku; tělocvičny; tenisové kurty pod širým nebem nebo zastřešené. Na své si přijdou také milovníci menšinových sportů, pro něž jsou k dispozici zařízení v několika obcích – squashové kurty, jezdecké areály, hřiště pro míčové sporty, badminton, in-line dráha, minigolfové hřiště atd. Poměrně dobrá je také nabídka víceúčelových sportovišť, která umožňují provozování více sportovních odvětví v jednom prostoru (Lokoč, Frélichová, Halasová, Quisková 2015, s. 33)

Pravidelnou akcí, pořádanou klubem Viktorie Chlebičov je každoroční vánoční turnaj o tzv. Chlebičovský klas. Podmínkou pro účast na tomto turnaji je sounáležitost s pořadatelskou obcí. Jak uvedl místopředseda Okresního fotbalového svazu, stalo se již tradicí, že turnaje se mohou zúčastnit hráči, kteří někdy za Chlebičov hráli, hrají nebo nějakým způsobem jsou k obci Chlebičov vázání. Všechny mužstva obdrží hodnotné ceny a bývá vyhlášen i nejlepší hráč turnaje. Tento turnaj je nejen příjemným zpestřením konce roku, ale přispívá k setkání chlebičovských obyvatel a jejich rodin, kteří třeba již v obci nebydlí, ale stále se rádi vrací a udržují nejen tradice, ale i hlučínskou vzájemnou sounáležitost a vztah ke svému rodišti (Chlebičov turnaj ve futsale).

V obci Velké Hoštice je pořádán každoročně Turnaj ve stolním tenise. Mohou se přihlásit všichni neregistrovaní hráči, kteří se v obci narodili a případně i ti, kteří se do obce přistěhovali a bydlí zde. Nově se v roce 2014 mohli na turnaj přihlásit i děti, které této možnosti plně využili a přihlásilo se jich více než dospělých. Odměnou pro vítěze bývá pohár, který předává starosta obce. Obec Velké Hoštice je také realizátorem a sponzorem této akce. Hlavním cílem akce je však pohyb a dobrá zábava a

utužování vzájemných vztahů mezi obyvateli obce (Velké Hoštice turnaj ve stolním tenise).

V roce 2015 pořádá SC Bolatice již pátý ročník cyklistického závodu nazvaného Bolatická 30. Pověst akce přesahuje hranice Hlučínska a každoročně se zvyšuje počet přihlášených závodníků. Zajímavostí je, že Klub turistů Bolatice na tuto akci navázal pochodem, který se nazývá Bolatická 20. Pochod probíhá následující den po cyklistickém závodě. Obě akce mají své stálé účastníky a každoročně přibývají noví (Osobní rozhovor s Gabrielou Bočkovou, vedoucí odboru kultury obce Bolatice).

V obci Kobeřice probíhá každoročně v červenci třídní akce nazvaná Sportovní slavnost. U této sportovně - kulturní akce se společně baví všichni občané Kobeřic. Akce se pravidelně účastní hosté z polské družební obce Kobeřice. Probíhá vzájemné fotbalové utkání mezi několika kluby, které jsou všechny z Kobeřic. Během akce probíhá i volejbalový turnaj smíšených družstev. Organizace těchto slavností stojí pořadatele mnoho úsilí a tvrdé práce, ale tato zodpovědná práce se vždy podepíše na úspěšnosti celé akce. V rámci této akce se podávají velké sportovní výkony, ale posilují se i sousedské vztahy a také spolupráce a přátelství s polskými kolegy. V průběhu celé akce je přichystáno bohaté občerstvení, kulturní program a atrakce pro děti (Kobeřice sportovní slavnost).

V posledních letech byla založena tradice řady sportovních aktivit především díky politickým změnám naší společnosti. Po vstupu České republiky, stejně jako Polska do Evropské unie v roce 2004 se začaly obnovovat na Hlučínsku, které se nachází v polském sousedství, zprerhaná přátelská pouta místních komunit. Byla to právě sportovních utkání, rekreační sportovní činnosti a přátelská zápolení konaná ve spolupráci s polskými partnerskými organizacemi, která dala vzniknout dnešním sportovním tradicím. Aktéři z obou stran hranic navázali na historické vazby, jež byly v minulosti mnoha desetiletí prakticky zakázány a navzájem se společně podporují, pomáhající si a především upevňují vazby v místním

komunitním životě. Z nejvýznamnějších akcí je možno jmenovat: Hlučínsko - vřesinská šlápota (původně Vřesinská šlápota), Půlmaratón Rohov-Kietrz, Rohovský cyklokros, Bolatický bench-press a mnoho dalších.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo popsat komunitní život na Hlučínsku. Komunitní život a s ním související komunitní aktivity byly předloženy na předchozích stránkách. Není však možné obsáhnout komunitní život celého regionu do několika desítek stran textu. Komunitní život na Hlučínsku byl na základě zjištěných informací definován. Definice komunitního života je založena na studiu dostupné literatury a pozorování komunitního života v regionu.

Mezi hlučínské komunity patří obce, spolky, sdružení, kluby. Všechny tyto komunity mají své vize a cíle pro další rozvoj, prezentují různé názory a postoje a tím působí at' vědomě či nevědomě na všechny členy, kteří se společného komunitního života účastní. Komunity byly na Hlučínsku, podobně jako v jiných lidských společnostech, už v dobách dávno minulých, jen se jinak nazývaly. Lidé mají od nepaměti potřebu se sdružovat, mít společné zájmy, moci si popovídat s ostatními o společných radostech i starostech. A především potřebují mít pocit jistoty, že někam patří. V 19. století se obyvatelé Hlučínska, kteří v této době spadali pod správu Pruska, sdružovali nejčastěji v katolické komunitě. Katolická církev poskytovala obyvatelům Hlučínska zázemí, kde mohli pocítit sounáležitost k půdě, ke své domovině a především mohli společně sdílet se svými sousedy své životní prožitky, najít zde duchovní bezpečí a slyšet moravštinu, jazyk svých dědů (Chrástecský 2008, s. 19).

Na základě historických událostí a zjištěných informací je možné říci, že téměř dvě století budované společné kolektivní vědomí bylo jedním z možných faktorů, proč tradice a zvyky jsou dodnes v popředí zájmů obyvatel Hlučínska. Komunitní život na Hlučínsku je velmi obsáhlý. V každé obci působí několik komunit, včetně samotné obce jako komunity. V průběhu celého roku se organizují a realizují různé komunitní akce, o kterých jsem se zmínila v předchozích kapitolách. Jednotlivých komunitních akcí se již neúčastní pouze členové dané komunity, ale komunity se otevírají i vzdálenějším návštěvníkům. Na akce, které souvisí s komunitním životem,

přicházejí lidé nejen z regionu nebo kraje, ale i zahraniční návštěvníci, převážně z blízkého Polska.

Na základě výše uvedeného zjištění, které vychází z provedených rozhovorů, pozorování komunitního života na Hlučínsku a studia dostupné literatury je možné říci, že komunitní život na Hlučínsku souvisí s historickými událostmi. Velká část komunitního života je zaměřena na socializaci a enkulturaci obyvatel regionu. Některé tradice a zvyky z Hlučínska zcela vymizely, jiné se znovu objevují. Zakládají se nové komunity (2011 Klub vojenské historie), jiné působí již několik desetiletí (Sdružení dobrovolných hasičů, zahrádkářské svazy).

Závěrem je možné říci, že komunitní život na Hlučínsku se stále rozvíjí a přestože se říká, že komunitní život upadá, protože mladá generace nemá o aktivity spojené s komunitním životem zájem, na Hlučínsku to neplatí. Na základě zjištění však nelze zodpovědně říci, zda tento průběh komunitního života na Hlučínsku bude mít setrvalý stav.

Anotace

Příjmení a jméno autora: Skácelová Margareta

Název katedry a fakulty: Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie FF UP

Název práce: Komunitní život na Hlučínsku

Počet znaků: 106 610

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 55

Cílem diplomové práce je popis komunitního života na Hlučínsku. V první kapitole jsou stručně popsány dějiny Hlučínska, které se staly základním činitelem pro formování silné hlučínské identity a komunitního života. Ve druhé kapitole je definována komunita na základě jednotlivých autorů a aplikace definic na region Hlučínsko. Pozornost je věnována komunitní práci, komunitnímu vzdělávání a komunitním aktivitám, které jsou základem komunitního života. V závěrečné kapitole jsou na základě vlastní definice komunitního života popsány vybrané aspekty komunitního života na Hlučínsku.

Klíčová slova: Hlučínsko, historie Hlučínska, komunitní život, komunitní práce

The aim of this diploma thesis is a description of community life in the region of Hlučínsko. In the first chapter of the thesis the history of Hlučínsko, which is considered to be the fundamental factor that formed a strong identity of Hlučínsko as well as its community life, is briefly described. In the second chapter the community is defined on the basis of individual authors' experience and the application of definitions on the region of Hlučínsko. The focus lies on the description of community work, community education and community activities that are considered to be the

necessary bases of community life. In the final chapter some selected aspects of the community life in Hlučínsko are described on the ground of my own definition of community life.

Key words: the region of Hlučínsko, history of Hlučínsko, community life, community work

Použitá literatura

- BARTOŇKOVÁ, H., ŠIMEK, D. *Andragogika*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002.
- BARTOŇKOVÁ, H., ŠIMEK, D. *Andragogika. Studijní texty pro distanční studium*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006.
- COHEN, A. P. *The symbolic construction of community*. London: Routledge, 1992.
- FICEK, V. a kol. *Hlučínsko. Příroda – lid – kultura*. Ostrava: Krajské nakladatelství, 1958.
- GOJOVÁ, A. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská Univerzita, 2006.
- HANTKE, K. *1933 – 1989 Osud jedné rodiny ze Slezska aneb Lidé Hlučínska*. Hlučín: Karel Hantke, 2014.
- HŘÍBKOVÁ, S. Zámecký ples. *Besedník*, 2015, číslo 222, únor 2015, s. 1- 4.
- CHRÁSTECKÝ, M. *Hlučínsko, Valticko a Vitorazsko*. Muzeum Hlučínska, 2008.
- JOCHMANN, V. *Výchova dospělých – andragogika*. In AUPO: Varia Sociologica et Andragogica. Olomouc: UP, 1992.
- KUBÁTOVÁ, H. Proměny způsobu života na Hlučínsku v mezigenerační perspektivě. *Český lid*, 2014, roč. 101, č. 2, s. 209-231.
- KUNSKÝ, J. *Fyzický zeměpis Československa*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1968.
- KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008.
- LIGASOVÁ, J. 90 let od připojení Hlučínska k Československu, *Besedník*, 2010, číslo 171, únor 2010 s. 10-11.
- LOKOČ, R., FRÉLICOVÁ, V., HALASOVÁ, H., QUISKOVÁ, D. *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Hlučínsko na období 2014 -2020*. MAS Hlučínsko 2015.
- MALCHÁRKOVÁ, A. *Grunt*. Ostrava: Repronis, 2011.

- MATTESSICH, P., MONSEY, B., ROY, C. *Community Building: What Makes It Work*. In Amherst, H. Wilder Foundation, Saint Paul, 1997.
- MURPHY, K., NOVÁK, T. *Příručka profesního rozvoje koordinátora komunitního vzdělávání*. Praha: Nová škola, o.p.s., 2005.
- NEMINÁŘ, J., LOKOČ R., QUISKOVÁ, D., *Hlučínské století*. MAS Hlučínsko, z.s., 2014
- NEMINÁŘ, J. Historik na Hlučínsku. *Hlučínsko*, 2012, roč. 2, č. 2, s. 4-5.
- OSMANČÍKOVÁ, L. Bál Hlučínska. *Besedník*, 2015, číslo 222, únor 2015, s. 4.
- PEKAŘ, J. *Dějiny československé*. Praha. Akropolis, 1991.
- PLAČEK, V. *Prajzáci aneb k osudům Hlučínska 1742 – 1960*. Háj ve Slezsku: Tiskárna MÁJ, 2007.
- SMÉKALOVÁ, L. *Komunitní vzdělávání jako projev integrální andragogiky V. Jochmanna: Rozvoj příležitostí ve vzdělávání dospělých*. Sborník příspěvků In Festival vzdělávání AEDUCA. Olomouc, 2012, s. 52 - 57, Editorka PhDr. Petra Vávrová
- SOUKUP, V. *Antropologie*. Praha: Portál, 2011.
- VENCÁLEK, J. *Moravskoslezský kraj - genius loci*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005.
- ZATLOUKAL, L. Komunitní plánování sociálních služeb v obcích – střet organizačních kultur? *Sociální práce*, 2006, č. 3, s. 82-94.
- ŽÁČEK, R. *Dějiny Slezska v datech*. Praha: Libri, 2004.
- ZNEBEJÁNEK, F. Proměny způsobu života na Hlučínsku. *Sociológia*, 2014, roč. 46, č. 4, s. 434-453.

Internetové odkazy

Akce a události dostupné z

<http://www.mashlucinsko.cz/aktualne-z-mas/akce-a-udalosti/>

[cit. 15. 2. 2015]

Co je to MAS Hlučínsko dostupné z
<http://www.mashlucinsko.cz/mas-hlucinsko/co-je-to-mas-hlucinsko/>
[cit. 15.2.2015]

Databáze demografických údajů za obce ČR. Dostupné z
http://www.czso.cz/cz/obce_d/index.htm
[cit. 9.11.2014]

Draní peří aneb jak to bylo, pohádka dostupné z
<http://www.priroda.cz/clanky.php?detail=2532>
[cit. 13. 3. 2015]

Hat'ský zpravodaj-Kolaja dostupné z
http://www.obechat.cz/upload/documents/HZ_138.pdf
[cit. 15. 3. 2015]

Chlebičov turnaj ve futsale dostupné z
<http://www.hlucinsko.tv/2014-12-25-chlebicov-turnaj-ve-futsale.html>
[cit. 13. 3. 2015]

MELECKÁ, L. Jak se co řekně po našem. Pražské noviny 27. duben 2011.
Dostupné z
<http://www.prajzskenoviny.cz/prajzsko-esky-slovník>
[cit. 14. 3. 2015]

Kdo jsou lidé na Hlučínsku. Muzeum Hlučína v Hlučíně. Dostupné z
<http://www.mplusdesign.cz/realizace-stalych-expozic-kdo-jsou-lide-na-hlucinsku---muzeum-hlucinska> cit. ?

Klub přátel Německa dostupné z
http://www.stepankovice.cz/spolky/pratele_nemecka/pratele_nemecka.php
[cit. 16. 2. 2015]

Kobeřice sportovní slavnost dostupné z
<http://www.hlucinsko.tv/6646-koberice-sportovni-slavnost-2012-07-21.html>
[cit. 13. 3. 2015]

Masopust – zvyky a tradice dostupné z
http://www.ceske-tradice.cz/tradice/zima/masopust/_zobraz=masopust---zvyky-a-tradice
[cit. 13. 3. 2015]

Maškarní ples pro děti dostupné z

<http://hlucinsko.tv/2015-02-24-sluzovice-maskarni-ples-pro-deti.html>

[cit. 14. 3. 2015]

MAS Hlučínsko – Mapa území, dostupné z

<http://www.mashlucinsko.cz/mas-hlucinsko/mapa/>

[cit. 20. 3. 2015]

Obce Sdružení obcí Hlučínska dostupné z

<http://www.hlucinsko.eu/?page=obce>

[cit. 23. 11. 2014]

Ovocnářské vzdělávání dostupné z

<http://ovoce.hlucinsko.eu/4web/soubory/ovoc-vzdelavani-letak-a5.pdf>

[cit. 2. 1. 2015]

Ples města Hlučina dostupné z

<http://www.hlucin.cz/pro-obcany/tiskove-zpravy/spolecensky-ples-mesta-hlucina-tanec-malovani-svetlem-eva-buresova.html>

[cit. 22. 2. 2015]

Podívejte se: Jak se pečou pravé hlučínské koláče dostupné z

http://www.lidovky.cz/podivejte-se-jak-se-pecou-prave-hlucinske-kolace-ft7-/dobra-chut.aspx?c=A100825_100744_dobra-chut_glu

První „koláčobraní“ na Hlučínsku dostupné z

<http://www.hlucinsko.eu/clanek/prvni-kolacobrani-na-hlucinsku/914>

[cit. 25. 2. 2015]

Sdružení obcí Hlučínska. Dostupné z

<http://www.hlucinsko.eu/informace/uvod/1>

[cit. 23. 11. 2014]

Skansen lidových tradic a řemesel Bolatice dostupné z

<http://www.bolatice.cz/obec-bolatice/informace-o-obci/skanzen/>

[cit. 25. 2. 2015]

Slezský německý svaz na Hlučínsku se sídlem v Bolaticích dostupné z

<http://www.bolatice.cz/obec-bolatice/spolky-organizace-v-obci/slezsko-nemecky-svaz/>

[cit. 16. 2. 2015]

Spolky dostupné z

<http://www.hlucinsko.eu/spolky/19-0>

[cit. 23. 11. 2014]

Univerzita třetího věku Hlučín dostupné z

<http://www.hlucin.cz/pro-obcany/skolstvi-a-kultura/univerzita-tretiho-veku.html>

[cit. 20. 2. 2015]

Velké Hoštice turnaj ve stolním tenise dostupné z

<https://www.youtube.com/watch?v=dxoir6hZFMQ>

[cit. 13. 3. 2015]

Vyhodnocení dotazníků – podklad pro tvorbu integrované strategie rozvoje regionu Hlučínska dostupné z

http://www.mashlucinsko.cz/pdf/vyhodnoceni_dotazniku_10-2012.pdf

[cit. 14. 3. 2015]

Výstava Kdo jsou lidé na Hlučínsku dostupné z

<http://www.muzeum.hlucin.com/?page=vystavy&jazyk=CZ&detail=64>

[cit. 22. 2. 2015]

Základní dokumenty dostupné z

http://www.mashlucinsko.cz/dokumenty/zakladni_dokumenty/

[cit. 15. 2. 2015]